

VALLANKUMOUSVUODEN TAPAHTUMISTA

KIRJOTTI

HANNES RYÖMÄ



EDUSKUNNAN KIRJASTO
RIKSDAGSBIBLIOTEKET



132 015 757 9

HELSINKI, 1918
Helsingin Uusi Kiriapaino-Osakeyhtiö

19373255

Alkuselitys.

Työväen asian ajamisessa on valheen — sekä koko että puoli valheen — käyttö ehdottomasti tuomittava ja on työväestölle kaikissa tilanteissa sanottava koko totuus, vaikka katkerakin. Tätä sääntöä vastaan on työväenliikkeen johdon taholta erilaisten lakkojen yhteydessä y. m. tilanteissa lukemattomia kertoja rikottu, mutta varsinkin tapahtuneen valtiokaappauksen toimeenpanon ja toteuttamisen aikana on tämä tapahtunut niin suuressa määrässä ja niin vaikeilla seurauksilla työväestölle, ett'ei voi jättää näitä tapauksia paljastamatta. Allekirjottanut on lisäksi kuluneina viikkoina joutunut läheisiin kosketuksiin niin hyvin eri puolilla riehuneiden kiivaiden intohimojen kuin myöskin sen katkeruuden ja kärsimyksen kanssa, jota kanssaihmiset samoin eri puolilla näiden onnettomien tapausten johdosta ovat saaneet kokea. Myöskin tämä pakottaa astumaan ensimmäisellä mahdollisella hetkellä julkisuuteen ohjaamaan eri puolilla vallitsevia intohimoja ja katkeruutta oikeisiin uomiin ja tapahtumain syihin, jotteivät väärinkäsitykset taas johtaisi uusiin onnettomuuksiin.

Olen kirjotuksessani tullut koskettaneeksi myöskin eräisiin yksilöihin, mutta tahdon sanoa, että olen tehnyt sitä vaan niin paljon kuin asiain yhteys ja tärkeys on vaatinut enkä mistään personallisista syistä, jollaiseen ei minulla

olisi ollut mitään aihetta eikä syytä. Tarkoitukseni on ollut vain osottaa, mitenkä nimeltä mainitut henkilöt, joita kohtaan työväenluokan jäsenet ovat osottaneet niin rajatonta luottoa, ovat johtaneet työväenliikkeemme uuteen suuntaan, joka on epäsosialidemokraattista sekä tuloksiltaan Suomen työväenluokalle turmiollista, jotenka tuo uusi suunta, n. s. »muussosialismi», on perin juurin hyljättävä ja palautettava työväenliikkeemme jälleen länsimäisen sosiaalidemokratian koetellulle pohjalle. Lentokirjaseni olen kirjottanut etupäässä työväenluokan jäseniä varten, mutta luulen sen tarjoavan muullekin yleisölle oikeampaa käsitystä tapahtumain syistä ja siitä tavasta, mitenikä tilanteesta onnellisimmin voidaan suoriutua säännöllisiin oloihin. Kirjaseni alku (siv. 5—36) on osittain lyhennettynä, osittain täydennettynä otettu viime tammikuun kuluessa porilaisessa »Sosialidemokraatti»-lehdessä julkaisemastani kirjoitussarjasta; loppuosan olen kirjottanut valtiokaappausajan alkupuolella odottamaan julkisuuteen tulo-mahdollisuuttaan.

Helsinki 18/III 1918.

H a n n e s R y ö m ä.

1. Maaliskuun vallankumouksen jälkeiset poliittiset tapahtumat.

Kaikki venäläiset oppositsioniryhmät, joiden kanssa sotavuosina joutui tekemisiin, olivat niin varmoja vallankumouksen puhkeamisesta Venäjällä ainakin mailman sodan loputtua, että sitä täytyi ruveta uskomaan sellaisenkin, joka yleensä suhtautuu epäilevästi venäläisen luonteen naiviin optimismiin. Kuinka pitkälle tässä vallankumouksessa tultaisiin menemään, siitä olivat eri oppositsionipiirit eri kannalla, eikä siitä olisi luonnollisesti voinut muutenkaan mitään varmaa ennustaa, mutta suuria mahdollisuuksia oli olemassa, että tasavaltainen valtiomuoto Venäjällä tulisi olemaan vallankumouksen hedelmä.

Tuntuu näin ollen omituiselta, ettei meidän maassa oltu vallankumouksen tapahtuessa mitenkään valmistauduttu vastaanottamaan uusia oloja, oli sitten kysymys yhtä hyvin porvarillisista puolueryhmistä kuin sosialidemokraattisesta puoluejohdosta. Kun kerran Venäjän hallitsija oli syösty valtaistuimelta ja Venäjä asiallisesti muuttunut tasavallaksi, oli samalla myöskin hävinnyt se yhdyside, joka oli kytkenyt Suomen valtiona Venäjän valtioon ja hallitsijan paikalle astunut Venäjän ministerineuvosto, jonka sekaantumista Suomen asioihin meillä oli aina aikaisemmin perustuslakiemme vastaisena vastustettu. Ainoa

oikea ja luonnollinen teko tässä tilanteessa olisi ollut, että Suomen kansaneduskunta olisi heti ilman muuta kokoon-tunut järjestämään korkeinta valtaa maassa ja muuten valvomaan Suomen etuja Venäjän vallankumouksen ta-pahtumissa. Tästä laiminlyömisestä kohtaa suurin edes-vastuu sosialidemokraattista puoluetta senvuoksi, että tämä puolue oli viimeisissä eduskuntavaaleissa joutunut enemmistöön eduskunnassa ja koska toiseksi Venäjän vallankumouksen johtavat piirit eivät sillä hetkellä olisi juuri voineet vastustaa tämän puolueen taholta lähte-neitä toimenpiteitä, vaikka ne olisivat johtaneet ratkai-sevimpiinkin tekoihin. Eduskunta olisi sitäpaitsi voinut ensin kokoontua yksityisesti ja sitten vasta julistautua kansaneduskunnaksi sekä ryhtyä järjestämään Suomen asioita. *Tämä laiminlyönti oli ensimmäinen niistä lukui-sista virheistä, joihin sosialidemokraattisen puolueen johto on vallankumouksen kuluessa tehnyt itsensä syyppäksi.*

Tämän selväpäämääräisen politiikan sijasta turvau-duttiin kulissien takaiseen peliin, lähetettiin yksityisiä lähetystöjä Pietariin, riennettiin tunnustamaan Venäjän ministerineuvosto myöskin Suomen korkeimman vallan haltijaksi, otettiin siltä vastaan manifesti y. m. Pahin tapahtuma oli kuitenkin se, että myöskin eduskunta otti vastuutensa vastaan Venäjän väliaikaiselta hallitukselta, Venäjän ministerineuvostolta, sekä asettui sille kannalle, että eduskunnan säätämien lakien tuli voimaanastuakseen saada vahvistus samaiselta ministeristöltä. Pian rupesi kuitenkin nousemaan ääniä eri tahoilta tätä politiikkaa vastaan ja suurinta vastakaikua herättivät ne sosialide-mokraattisen eduskuntaryhmän keskuudessa, jonka poli-tiikka lopuksi hapuilujen ja sinne tänne horjumisien jäl-keen kehittyi sille *Suomen itsenäisyyteen* tähtäävälle kan-

nalle, jolle sitten heinäkuun 18 päivän n. s. valtalaki rakentui. Mutta tänä aikana oli otollinen hetki kulunut ohii ja sillä kertaa korvaamaton erehdys tullut tehdyksi.

Sen sijaan että sosialidemokraattisen puolueen johto olisi etukäteen valmistautunut asiaan ja olisi heti pyrkinyt hankkimaan maan korkeinta valtaa eduskunnan käsiin, ryhtyi se periaatteellisiin kiistelyihin sosialidemokraattisen puolueen jäsenten menosta senaattiin. Tässä olisi ennenkaikkea tullut muistaa, että oli kysymyksessä vallankumouksellinen tilanne, jollaisella hetkellä voivat tunnukset ja minuutit merkitä samaa kuin normalioiloissa kuu-kaudet tai viikot. Toiselta puolelta oli tilanne aivan selvä, että sosialidemokraattisen puolueen eduskunnan enemmistöpuolueena täytyi ottaa muodostaakseen hallitus, mikäli se yleensä aikoi *parlamenttarisena puolueena* jatkaa toimintaansa. Kysymys vaan voi olla siitä, ottiko sosialidemokraattinen puolue yksin muodostaakseen senaatin, vai lähtikö se kompromissin tielle, ottamaan hallitukseen mukaan miehiä porvarillisista ryhmistä muuten heikon eduskuntaenemmistön tukemiseksi. Jälkimäinen menettely tuli sitten päätökseksi ja oli se itsessään katsottava aivan oikeaksi, mutta kun kompromissihallituksen kokoon saaminen vei niin paljon aikaa ja kun se perustettiin niin hataralle pohjalle, olisi puhtaasti sosialidemokraattisen hallituksen asettaminen ainakin ensi hätään ollut oikeimpaan osuttu. Bernstein esim. katsoo, että Saksassa samoin kuin muissakin kehittyneissä maissa ei vallankumouksen jälkeen olisi juuri muuta mahdollisuutta kuin sosialistinen hallitus, koska niissä porvariluokat eivät yleensä enään ole vallankumouksellisia ja työväenluokka taas on liian vahva, voidakseen voitok-

kaaseen loppuun taistellun kapinan jälkeen jäädä paljaaseen arvostelemaan oppositioihin.

Tämä arvostelu ei maassamme vallinneen Venäjän tsarismien harjottaman sorron jälkeen pitänyt kyllä paikkaansa meidän porvarillisiin ryhmiin nähden, mutta maamme työväenluokkaan nähden se päinvastoin oli vielä enemmän oikeaan osunut. Lukuunottamatta eräitä sosialidemokraattisen puolueen ammattipolitiikoita, m. m. »Työmiehen» päätoimittaja Valpas-Hännistä, y. m., olisi sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa vallinnutta mielialaa ehdottomasti parhaiten vastannut puhdas sosialidemokraattinen senaatti. Nyt muodostettiin sellainen tasapainohallitus (6:6), jolle kyllä sekä porvarilliset ryhmät että myöskin sosialidemokraattinen ryhmä lupasivat kannatusta, mutta johon nähden kummatkin samalla asettuivat jonkinlaiselle odottavalle kannalle. Työväen kannatus sitäpaitsi perustui kokonaan siihen harhakäsitykseen, että muodostettu hallitus olisi ollut yksinomaan vastuunalainen eduskunnalle, jota uskoa myöhemmin vielä vahvisti senaatin sosialistisen varapuheenjohtajan eduskunnassa tekemä ilmotus, että »senaatilla ei ole muuta politiikkaa kuin eduskunnan politiikka».

Sen saamattomuuden ja edesvastuuttomuuden osotukseksi, joka on kaikissa tilanteissa ollut ominaista sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattajan, »Työmiehen» päätoimittajalle, Valpas-Hänniselle ja senkautta koko »Työmies»-lehdelle, vedettäköön tässä yhteydessä esiin mainitun päätoimittaja Valpas-Hännisen esiintyminen tänä aikana. On ensiksikin nim. pantava merkille, ett'ei häneltä ollut vallankumouksen johdosta ja vallankumousviikolla ainoatakaan kirjoitusta lehdestään. To-

dennäköisesti tahtoi hän tälläkin kertaa tavalliseen tapansa välttää julkista kannanilmaisua etukäteen, jotta hänelle sitten jäisi tilaisuus ahdistaa toisia puolueen johtohenkilöitä mahdollisesti tehdyistä virheistä, sen sijaan että mieheltä hänen asemassaan täytyy voida vaatia aivan toista menettelyä. Hallituksen asettamiskysymyksessä kuuluu hän sitten kyllä asettuneen sellaiselle vallankumousta ja parlamenttarismia täysin käsittämättömälle kannalle, ett'ei sosialidemokraattisen puolueen jäsenten olisi tullut mennä senaattiin; ja kun sosialidemokraattisen puolueen toimesta sitten kuitenkin muodostettiin hallitus, riensi »Työmiehen» päätoimittaja Valpas-Hänninen lehden alakerrassa kiireesti jo etukäteen vähentämään muodostetun hallituksen auktoriteettia työväestön silmissä, halventamalla persoonallisesti tähän hallitukseen astuneita puolueen jäseniä. Minä olen vakuutettu, että jos »Työmies»-lehden päätoimittaja ja koko lehden toimitus olisi ollut tehtävänsä tasalla, olisi vallankumous voitu heti alunpitäin käyttää Suomen kansan ja sen työväenluokan hyväksi paremmin kuin tapahtui.

Senaattia muodostettaessa tehtiin suuri virhe vielä siinä, ett'ei laadittu sille mitään varsinaista ohjelmaa. Mukaan otetut porvarilliset herrat olivat kyllä pystyviä ja luottoa herättäviä henkilöitä kukin paikallansa, mutta miksikään radikaleiksi voi heistä tuskin yhtäkään sanoa. Hallituksen kokoonpano teki näin jo etukäteen välttämättömäksi, että sen toiminta tuli olemaan raskasta ja kaikesta vallankumoustempperamentistä mahdollisimman puhdasta. Tämä senaatin heikkous osottautui sitten monessa sen toimenpiteessä. Näistä on ensi kädessä mainittava sen ministerivaltiosihterin nimitys, tähän erittäin tärkeään toimeen kun asetettiin poliittisesti tuntematon,

oikeistolainen mies, joka sitten nimellään varmensi Venäjän ministerineuvoston Suomen eduskunnan hajotusmanifestin neuvottelematta siitä etukäteen ei edes senaatin, saati sitten maan korkeimman vallan haltijaksi julistautuneen Suomen eduskunnan kanssa. Erikoisen hyvän kuvan »vallankumoussenaatin» toiminnan suunnasta antaa myöskin sen asettaman perustuslakikomitean kokoonpano. Mutta eduskunnan hajotuskysymyksen yhteydessä vasta oikein paljastui senaatin oikea voimasuhteiden laatu, ett'ei nim. hallituksen kaikissakin oloissa liian heikko sosialistinen enemmistö ollut edes riittävä, siinä tapauksessa, että maan venäläinen kenraalikuvernöri ryhtyi käyttämään lain mukaista valtaansa toimia senaatin puheenjohtajana, kuten hän sitten teki eduskunnan hajotusmanifestin julkaisemisesta päätettäessä. Sosialidemokraattisen puolueen johto ei siten ollut tässäkään asiassa ottanut huomioon asian todellista tilannetta.

Jos hallitusta voi moittia vallankumoustempperamentin puutteesta, niin kyllä sitä sen sijaan oli *sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä*. Mutta sen toimintaa haittasi toiselta puolelta ylimalkainen ylimielinen enemmistöhosuminen ja toiselta puolelta teoretiseraavaan hiustenhalkomiseen perustuva epäkäytännöllisyys. Sellaisen perustuksella annettiin esim. kunnallislakikysymyksessä porvarillisille otollinen tilaisuus saattaa koko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yleisen naurun alaiseksi. Ja samaa tosioloihin perustumatonta hosumista osotti sos. eduskuntaryhmä n. s. valtalakikysymyksessä. Tässäkään kysymyksessä ei ainakaan tämän kirjottajalla ole itse pääasiaa vastaan huomauttamista. Että maassa on *korkein valta yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella valitulla kansaneduskunnalla*, on ensiksikin mielestäni demo-

kraattinen periaate, jolla ei loukata yhden tai toisen ryhmän oikeuksia tai hankita jollekulle etuoikeuksia. Myöskin oli n. s. valtalaisessa esiintyvä Suomen itsenäisyys väliaikaisena toimenpiteenä korkein sillä hetkellä mahdollinen vaatimus. Mutta se hätiköiminen ja ylimielisyys, jolla tämä laki toimeenpantiin ei sitävastoin kestä lieventäkään kritiikkiä. Ensiksikin on huomautettava siitä, ettei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, ennenkuin se vei eduskunnan tuollaiseen joka tapauksessa epävarmaan peliin, sitä ennen hankkinut Venäjän ministerineuvoston kautta vahvistusta työväestölle kahdelle niin tärkeälle laille kuin kunnallislaki ja 8-tunnin työpäivälaki, kun kerran sille tielle oli astuttu sekä maan yleinen mielipide ja oikeuslaitokset olivat tunnustaneet sen muodollisesti oikeaksi. Toiseksi on tuomittava se kerrassaan typerä ylimielisyys, jolla sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yht'äkkiä katkaisi suhteensa ei ainoastaan Venäjän silloisen väliaikaisen hallituksen, vaan myöskin tätä hallitusta lähellä olevan n. s. mensheviikkisen sosialidemokraattisen puolueyhmän kanssa. Tunnettu tosiasia on nim., että vähää ennen valtalain hyväksymistä eduskunnassa tuli Pietarista Helsinkiin hallitusta lähellä oleva edustava sosialidemokraattinen lähetystö ehdottamaan meikäläiselle sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, että asia koetettaisiin ratkaista sovittelutietä Venäjän hallituksen manifestin kautta. Mutta meidän sosialidemokraattinen eduskuntaryhmämme ei edes laskenut tätä lähetystöä kanssaan neuvottelemaan, vaan sai se ilman muuta palata takaisin. Lähteissä pidettiin jonkinlainen hyvästijättöpuhe heille — rautatieasemalla! Ja eduskunta hyväksyi sitten valtalain hetkellä, jolloin näin loukatun Venäjän väliaikaisen hallituksen ja sitä tukevan

sosialidemokraattisen puolueyhmän asema oli kyllä uhattu, mutta sen kohtalo ei kuitenkaan vielä mitenkään ratkaistu. Tämä ei ollut enään mitään sosialidemokraattista toimintaa, vaan täydellistä »mannerlaista» seikkailupolitiikkaa Suomen kansan ja ennenkai-
 ken sen sosialidemokraattisen puolueen ja työväenluokan kustannuksella.

Mutta oli tämän asian laita nyt miten hyvään, ei se kuitenkaan mitenkään oikeuttanut ministerivaltiosihteriä eikä senaatin porvarillisia jäseniä asettumaan poikkipäin eduskunnan tielle, vaan olisi heidän pitänyt joko asettua eduskunnan hajotusmanifestin julkaisemista vastaan tai ainakin ottaa eronsa ja kieltäytyä äänestämästä. Eduskunnan väkivaltainen hajotus tällaisella hetkellä, jolloin useat sen säätämät työväestölle tärkeät lait olivat vahvistamatta ja toiset muuten keskeneräisinä, herätti työväestössä todellisen suuttumuksen myrskyn. Jos päinvastoin manifesti olisi jätetty julkaisematta ja hallitus sekä kansa yksimielisenä asettuneet eduskunnan taakse, olisi se suunnattomasti lujittanut ulkopoliittista yhtenäisyyden tunnetta tässä maassa sekä samalla pakottanut Venäjän väliaikaisen hallituksen neuvotteluihin.

Mutta miten menetteli sosialidemokraattinen eduskuntaryhmämme tässä tilanteessa? Runnattuaan valtalain perustuslain luontoisena ja sen vaatimalla enemmistöllä eduskunnassa läpi ja huomattuaan, ett'eivät sen laskelmat bolshevikkikapinan onnistumiseen nähden pitäneetkään paikkaansa, toimitti se kiireesti eduskunnassa hyväksytyksi eräänlaisen rukousadressin Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, samalle, jonka edustajia se aivan äsken mainitulla tavalla oli loukannut. Pietariin adressia

viemään lähetetty lähetystö sai väliaikaiselta hallitukselta ja sitä lähellä olevalta sosialidemokraattiselta puolueyhmältä vastauksen: »oletteko te hulluja!» Ja Venäjän väliaikainen hallitus määräsi eduskunnan hajotettavaksi sekä vetosi uusiin vaaleihin. Senaatin porvarilliset jäsenet, muodostaen kenraalikuvernörin kanssa yhdessä senaatin enemmistön, toimittivat sitten hajotusmanifestin julkaistuksi. Mutta tässäkään tilanteessa ei sosialidemokraateilla ollut määrättyä yhteistä ohjelmaa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän menettely oli niin kurjan raukkamaista kuin olla saattaa! Se ei uskaltanut päästää hajotusmanifestia edes eduskunnassa käsiteltäväksi, vaan lähti eduskunta ilman muuta »lomalle», yrittäen sitten viikkojen päästä tehdä epätoivoisia kokoontumisyrityksiä. Senaatin sosialidemokraattiset jäsenet taas jäivät kuin avuttomiksi ja erosivat sitten yksitellen, mikä mistäkin syystä ja milloin sattui. *Jos senaatti olisi kieltäytynyt manifestin julkaisusta, olisi se, kuten sanottu, todennäköisesti vielä pelastanut asian kompromissiin.* Manifestin julkaisemisen jälkeen olisi asia tuskin enään ollut mitenkään pelastettavissa, mutta olisi se joka tapauksessa synnyttänyt arvontoa ulospäin ja herättänyt luottamusta sosialidemokraattista puoluetta kohtaan työväestön keskuudessa, jos sen edustajat olisivat yrittäneet viimeiseen asti säilyttää asemansa sekä eduskunnassa että hallituksessa ja vasta väkivallan edessä kummastakin asemasta protesteraten luopuneet.

Eduskunnan hajotus on käänteentekevä tapahtuma. Porvarisryhmille se antoi toivoa niiden valta-aseman parantamisesta ja politiikan yleisestä kääntymisestä oikealle. Järjestyneelle työväelle se taas oli pettymys ja suuri sputumuksen aihe. Yhteinen rintama, joka alussa oli näyt-

tänyt verrattain vahvalta, mutta sitten pitkin aikaa yhä
enempi ja enempi osottanut hajoamisen oireita, hajosi
nyt suurin piirtein kahtia, porvarilliseksi ja sosialidemo-
kraattiseksi toisilleen täysin vihamielisiksi rintamiksi.

2. Työväenliikkeen nousu ja työväen sanomalehdistö.

Ennenkuin lähdemme eteenpäin seuraamaan tilanteen kehitystä, on syytä luoda silmäys niihin muutoksiin ja tapahtumiin, mitä maaliskuun vallankumous vaikutti työväen järjestö- y.m. toimintaan. Ensimmäisenä vallankumouspäiviä seuranneena ilmiönä tässä suhteessa esiintyy suuremmoinen uusien jäsenten liittyminen ammatti- ja puoluejärjestöihin. Tuntui kuin olisi koko työväenluokka lähtenyt liikehtimään. Varsinkin nuoren väen toimintahalu haki itselleen työalaa. Kaikki tuntui niin lupaavalta ja työväenluokka kokonaisuudessaan tunsu itsensä sanomattoman voimakkaaksi, jota tunnetta vielä erikoisesti kohotti se seikka, että työväestöllä oli käsissään enemmistö eduskunnassa ja näennäinen enemmistö senaatissa. Ei ole näin ollen mitään ihmettä siinä, että työväestö rupesi pitämään itseään voimakkaampana kuin se itse asiassa olikaan. Tällaista on nimittäin esiintynyt. Niinpä yritti sosialidemokraattinen työväki keväällä eräissä kaupungeissa anastaa itselleen määräävää valtaa kunnallishallinnossa, huolimatta siitä, että sillä ei edes yleisellä äänioikeudella valitussa valtuustossa olisi ollut asianomaisissa kaupungeissa enemmistöä. Näin tapahtui m. m. Turussa. Helsingissä taas on tämän kirjottajalla kokemusta sociali-

demokraattisen työväen liian suuresta oman voiman tuntemuksesta sen esiintymisessä osuusliike »Elannon» kouksissa, joissa se on ryhtynyt ottamaan yksinomaista valtaa itselleen »Elannossa», vaikkeikaan ole lainkaan todistettu, että sillä olisi »Elannon» jäsenistössä kovinkaan suurta enemmistöä. Samaan sarjaan ovat luettavat maatyöväestön erilaiset »korpilakkomaiset» esiintymiset viime kevään kuluessa.

Että lakkoja vallankumouksen jälkeen yleensä kaikkialla runsaasti puhkesi, oli aivan luonnollinen ilmiö. Työväen toimintavapaus oli ollut koko sota-ajan melkein kokonaan sidottuna. Lakosta ei voinut juuri mainitakaan. Kun työväestö esim. eräissä metallitehtaissa yritti yhteistoiminnan kautta nostaa palkkojaan, päästäkseen osalliseksi näiden suunnattomista sota-ajan voitoista, karotettiin »rettelöitsijät» työnantajain suosiollisella avustuksella santarmien toimesta Venäjälle. Tässä suhteessa on työnantajaimme ansioluetteloissa paljon mustia lehtiä ja työväestön keskuudessa useita uhreja, joskaan ei näitä kukaan ole muistanut eikä heidän päänsä ympäri marttyrikruunua luonut. Että työväki tällaisen kotimaisen työnantajiston ja venäläisen virkavallan yhteisvoimin harjottaman kahlehtimisen jälkeen vapauden koittaessa otti yhdellä kertaa vähän vanhoja rästejään takaisin ja ajoipa yksintein useilla aloilla läpi kauvan vaatimansa 8-tunnin työpäivän, on näin enemmän kuin luonnollista.

Maalaisväestön liikehtiminen tapahtui enimmäkseen järjestöjen ulkopuolella omin päin, jotenka ei siitä ole mikään järjestö nimellisestikään vastuussa. Maalaistyöväestön toimintaa olivat aikaisemmin kahlehtineet palkollis- y.m. asetukset, eikä se, kun se muutenkin luonnollisesti on kulkenut kehityksessä kaupunkilaistyöväes-

tön jälessä, ollut ehtinyt luoda itselleen ainakaan yleisesti omia vakinaisia järjestöjä. Se lähti liikehtimään enemmän omien luonnonvaistojensa mukaan, toisissa paikoin ehkä vielä eräiden kaupunkilais- ja tehdastyöväestöön kuuluvain huonompain aineiden johtamana. Täten tulivat mahdollisiksi sellaiset järjestyneen työväenliikkeen tuomitsemat tapahtumat, kuin että rääkättiin eräitä yksityisiä maanomistajia, estettiin väkivalloin heitä tekemästä omaa työtään y.m.s.

Näille maalaistyöväen keväällä toimeenpanemille lakkoille on porvarillisten taholta osotettu hyvin paljon huomiota, käytetty niitä m.m. elintarvekysymyksen jarrutukseen, vaaliagitasioniin y.m. On sekä sopivissa että sopimattomissa tilaisuuksissa toistettu sitä, kuinka sosialistit kylvön aikana järjestivät lakon ja siten ovat syy-päitä nälänhätään maassa. Edellä kuitenkin jo lausuin, että nämä lakot eivät olleet minkään järjestön toimeenpanemia, vaan että maalaistyöväestö ryhtyi niihin omien vaistojensa ajamana, jotenka niitä ei kannata käsitellä periaatteellisesti, vaan puhtaasti käytännöllisesti tapahtuneena ilmiönä. Ja tässä suhteessa on sanottava, että maalaistyöväestö noudatti lakkoihin ryhtyessään tavallista taistelun lakia, että hyökkääjä ryhtyy hyökkäykseen, silloin kun hetki siihen sille itselle on soveliaain. Tätä lakia on noudatettu yleensä työtaisteluissa sekä työnantajain että työntekijäin taholta. Ja samassa merkityksessä on todennäköisesti maanomistajain säätämään palkollisasetukseen otettu muuttopäiväksi marraskuun 1 päivä, joka on maanomistajalle kaikkein edullisin aika, eikä esim. vastaavasti toukokuun 1 päivää, jolloinka taas työväestö määräisi uuden sopimuksen ehdot.

On muuten aivan valheellista sanoa, että maalaistyö-

väki kieltäytyi työstä. Sitä se ei tehnyt. Se päinvastoin tarjoutui tekemään 8 tuntia päivässä sekä ylitunteja lisämaksusta. Jos ei maanomistaja katsonut voivansa suorittaa tuota lisämaksua, niin antoi sitten tehdä kylvötyötä 8 tuntia päivässä ja työ ainoastaan pitkittyi muutamilla päivillä. Ja maanomistajat tiesivät hyvin, että maantuotteet tulisivat syksyllä maksamaan niin paljon enemmän, ettei olisi ollut kovin mahdoton asia antaa tulevasta voitosta osa työvälle ylityömaksun muodossa. Suurin osa maanviljelijöistä menettelikin jommallakummalla tavalla ja säästyivät kaikista rettelöistä. Ne maanviljelijät taas, jotka antoivat lakon syntyä ja jättivät maansa kylvämättä, kun eivät voineet antaa työväestölle perään *), menettelivät ei ainoastaan virheellisesti, vaan vieläpä tuhmastikin. Tämän kirjottaja ei kuulu niihin, jotka eivät muusta tiedä puhua kuin maanviljelijäin suuresta ansaitsemisesta. Onhan tosiasia, että kaikin tavoin epäedullinen kesä tuotti maanviljelijöille huonon vuoden. Mutta maanviljelystuotteet ovat kaikki olleet niin korkeassa hinnassa, oli niitä sitten maanviljelijällä myydä tai kulutti hän ne itse, että kannatti hyvin jonkun verran enemmän uhrata viime keväänä ja kesänä työvään palkkoihin eikä päästää työnseisauksia niiden vuoksi syntymään.

Puolueemme *sanomalehdistö* teki edellä esitettyihin ilmiöihin suhtautuessaan sen virheen, että se ponnisti voimansa epätasaisesti melkein kokonaan *kiihotukseen* ja *loi kasvattavan puolen laimin*, kun toimintatavan olisi luonnollisesti tässä tilanteessa pitänyt olla päinvastaista.

*) Tarkotan tässä luonnollisesti sellaisia tapauksia, joissa oli tilaisuus vapaaehtoiseen sopimuksentekoon enkä sellaisia kiristyssopimuksia, jollaisia kuuluu varsinkin Uudellamaalla tapahtuneen.

Tällä en tahdo sanoa sitä, etteikö työväen sanomalehtien toimitusten tulisi liikkua samojen mielialojen vallassa, joita työväestössä kulloinkin esiintyy. Tietystikin. Ja on myöskin täysin käsitettävissä, että työväen sanomalehtien toimituksiin vaikutti sama voimakas vallankumouksellinen joukkosuggestio kuin muihinkin puolueen jäseniin ja yleensä kaikkiin. Mutta työväen sanomalehtien toimitusten tulee kuitenkin kaikissa tilanteissa säilyttää kylmäverisyytensä ja valvoa järjestömuotojen ja järjestyksen noudattamista sekä heti tuomita kaikki »korpilakkomaiset» esiintymiset. Mutta »Työmies»-lehdessä esim. oli ammattiosaston toimittaminen uskottu puoli-anarkistisen, ent. kansakoulunopettaja Voitto Elorannan käsiin, joka ei osannut tehdä muuta kuin päättömästi kiihottaa lakkoihin.

Hakiessamme taustaa vallankumousvuoden aikuisille ilmiöille on vielä muistettava, että vallankumouksen aikana on työväen järjestöihin myöskin liittynyt paljon sellaista vanhempaa kurikkalaisissa, boldtilaisissa y.m. epämääräisissä kouluissa kasvatettua anarkososialistista väkeä, johon eivät enää parhaimmatkaan opetukset pysty. Järjestöjen kirjoissa tuli siten olemaan paljon sellaista aineita, joka oli ylenmäärin kiihottunutta ja ylenpalttisesti voimansa tuntevaa, mutta huonosti kasvatettua niihin toimintatapoihin ja siihen kuriin, jotka ovat järjestyneelle työväelle olleet ominaisia. Tämän joukon mailmankatsomus oli alunpitäen puhdasta anarkokommunistista, mutta oli sitä toistaiseksi pitänyt ainakin jonkun verran aisoissa sosialidemokraattisen puolueen parlamenttarinen toiminta. Eduskunnan väkivaltainen hajotus vaikutti siihen siten kuin sytyke ruutivarastoon.

3. Interregnum. (Elintarvekysymys. Salaiset polisikoulut. Kaartit. Vaalit. Bolshevikkikapina. Uusi eduskunta.)

Interregnumilla tarkotetaan aikaa, jolloin jossain valtiossa ei ole yleisesti tunnustettua hallitsijaa tai hallitusta. Sellaiseksi voi maassamme katsoa ajan eduskunnan hajotuksesta nykyisen senaatin syntymiseen asti. Tämän aikakauden yleisen tilan voi kaikin tavoin merkitä sanalla anarkia. Eduskunta, jonka sanalla olisi ollut vaikutusta työväen anarkosocialistisiin pohjakerroksiin, oli väkivaltaisesti hajotettu ja hallitus hajaantumistilassa. Hallituksen auktoriteetti on vallankumousaikana luonnollisesti puutteellisempi kuin normaliaikana, mutta nyt se laskee kokonaan. Vaikeammaksi käynyt elintarvepula loi lisäksi sopivaa maaperää anarkialle.

Että *elintarvekysymys* maassamme on päässyt kehittymään sille asteelle, jolla se on ollut, ei pääasiallisesti ole meidän kotimaisten hallitusten vika, vaan on siihen etupäässä syynä entinen venäläinen »sapelisenaatimme». Kun Saksassa, Ruotsissa y.m. jo aikoja sitten otettiin käytäntöön erilaisten maahan tulevien ja maassa syntyvien tarvikkeiden inventeraus ja tasainen kortilla jako kaikille, tyytyi meillä entinen hallitus rajahintojen määräämiseen muutamille tärkeimmille ravintoaineille sekä

viljan hankkimiseen Venäjältä. Jälkimäinen mahdollisuus kuitenkin jo ennen vallankumousta väheni ja loppui vallankumouksen jälkeen melkein kokonaan. Uudella kotimaisella hallituksella ei ollut näin ollen muuta keinoa kuin maassa olevien varastojen inventeraus ja tasajako. Tuntuu käsittämättömältä, että näin selvää ja välttämättöntä toimenpidettä ollenkaan voitiin millään syyllä vastustaa. Sellaista kuitenkin tapahtui porvarillisten, etenkin maanomistajain taholta. Elintarvelain läpimeno eduskunnassa ei ollut etukäteen varma. Tätä vaaraa peläten kuuluu hallitus lakiesityksestään jättäneen pois kohdan, joka olisi oikeuttanut elintarvelautakunnat tarkastuttamaan tehtyjen elintarveilmoitusten todenperäisyyden, joka oikeus on osottautunut välttämättömäksi. *Uutta elintarvekysymyksen järjestelyä kohdannut vastustus oli todistuksena eräiden porvaris- ja maanomistajaryhmien huonosta yhteiskunnallisesta kehityksestä ja kerrassaan tym-päsevän vaikutuksen tekivät varsinkin porvarillisten maa-seutulehtien nalkutukset »Wuolijoen resepteistä» y.m., kun päinvastoin kaikkien olisi pitänyt kaikin voimin avustaa tämän muutenkin myöhästyneen toimenpiteen onnistumista.*

Tapahtuneen järjestelyn kautta onnistuttiin läpäisemään kesän yli uuteen satoon saakka ilman varsinaista leivänpuutetta. Hallitus oli yrittänyt myöskin hankkia viljaa Venäjältä, jopa osan tavarasta maksanutkin, mutta yritykset epäonnistuivat tunnetuista syistä. Tosiasiallisesti ei meillä kaikista huolimatta, muutamia poikkeuksia ja aivan viime aikaa lukuunottamatta, ole varsinaisesti ollut puutetta leivästä. Mutta sensijaan on jo pitkän aikaa ollut puute rasvasta. Maito, voi ja sianliha ovat jo pitkän aikaa olleet harvinaisia ainakin kaupunkilaistyöväestön ruokapöydässä. Tuntuu omituiselta, että

maassa, joka kumminkin suurelta osalta on aikaisemmin elänyt karjanhoidon varassa, ei riitä karjantuotteita edes maan oman asujamiston tarpeeksi. Näin oli kuitenkin asiointila suuremmissa väestökeskuksissa jo parin vuoden ajan. Tämä johtui siitä, että vietiin näitä tuotteita ulos maasta suuret määrät, Pietariin. Maanomistajat saivat nimittäin Pietarissa paremman hinnan tavarastaan ja möivät sekä julkisesti että salakaupassa sinne niin paljon kuin mahdollista, välittämättä oman maan väestön tarpeista. Suomen rasva vaihdettiin venäläisiin paperirupliin, jotka taas korkeasta kurssista vaihdettiin Suomen pankissa Suomen markoiksi. Nyt kun ruplan kurssi on laskenut enempiin kuin puoleen silloisesta arvostaan, tulee Suomen valtio häviämään niissä miljoonia, jotka sodan aikana ovat joutuneet suurtilallisten ja sotateollisuudenharjottajain taskuihin. Suomen valtiolle olisi tullut helpommaksi ostaa kaikki maan karjantuotteet ja myydä ne väestölle kohtuullisesta hinnasta!

Keväällinen senaatti teki tässäkin suhteessa korjauksen ja lopetti karjantuotteiden luvallisen viennin Pietariin. Mutta luonnonvoimat tekivät tämän toimenpiteen tehottomaksi. Laitumet lakkasivat liiallisesta kuivuudesta antamasta ruohoa ja lehmät vähenivät lypsynsä: maidon ja voin tuotanto väheni uskomattomasti. Tämä tapahtui niin suuressa määrässä ja ennenkuulumattomalla tavalla, ettei maalaisoloja tuntematon kaupunkilaistyylinen sitä osannut mielessään kuvitella. Hallitus taas oli eduskunnan hajotuksen kautta osottautunut täysin epäluotettavaksi! Se se oli ollut myöskin myötävaikuttamassa voivarastojen kätkemiseen korkeampien hintojen varalle! Tällainen oli yleinen ajatus pohjajoukkojen keskuudessa. Joukot lähtivät ominpäin ottamaan selvää

mahdollisista voivarastoista ja jakoivat myöskin hallituksen syksyn varalle kokoamat varastot. Syntynyt anarkia taas vaikutti sen, että meijerit lakkasivat lähettämästä voita kaupunkeihin, varsinkin sen jälkeen kun pahimmin syytetty osuusliike »Valio» lakkautti välitystoimintansa. Voita ei näin ollut promulganttisenaatin koko hallituskauden aikana lainkaan liikekeskuksissa kaupan ja maitomäärä väheni entisestään.

Promulganttisenaatti taas oli tullut avuttomammaksi elintarvekysymyksen järjestelyssä, kun ne sosialistiset senaatin jäsenet, jotka olivat siihen asti sen elintarvepolitiikan järjestäneet ja olisivat kyenneet sitä edelleenkin johtamaan, olivat eronneet senaatista. Hädässään oleville promulganttisenaattoreille tapahtui vielä se onnettomuus, että valitsivat elintarveasiain päälliköksi toimeen tilannetta käsittämättömän miehen. Porvarilliset lehdet ja agitaattorit parjasivat vaaleissa »sosialistisen senaatin» elintarvepolitiikan aivan pataluhaksi. Senaattiin astui uusi elintarvepäälikkö suuremmoisoin elein ja ohjelmin, kohottaen siten porvarillisten arvoa vaaleissa ja helpottaen mainittua sosialistisenaattoreita vastaan nostettua parjaustulvaa. Mutta hän panikin koko elintarvekysymyksen järjestelyn täysin sekaisin ja sai erota. Heti vaalien tapahduttua tuli myöskin porvarislehtiin asiassa toinen ääni. Sosialidemokraattien alulle panemaa elintarvepolitiikkaa alettiin kiittää ja uutta elintarvepolitiikkaa moittia. Tämä promulganttisenaatin epäonnistunut toimenpide ehti kuitenkin suuressa määrässä vaikeuttaa elintarvekysymyksen vastaista järjestelyä.

Mutta ottiko promulganttisenaatti tästäkään viisasuakseen ja järjestääkseen vähänkin tehokkaan elintarvepolitiikan. Sitä se ei tehnyt. Sensijaan valmistautui se

päätään nostavaa anarkiaa vastaan, ryhtymällä kasvattamaan kaikessa salakähmäisyydessä uutta *polisikuntaa*, jonka käsiin ensi kädessä olisi otettu Helsingin järjestyslaitos. Sitä varten pantiin pystyyn kuuluisa Saksanien poliisikoulu ja erinäisiä harjotusosastoja Helsinkiin. Johtajina niissä oli entisiä helsinkiläisiä polisikomisariuksia ja poliseja, jotka vallankumouksen jälkeen olivat erotetut virastaan — useimmat kyllä aivan syyttä suotta — ja olivat siten työväestön mielestä »vasta-vallankumouksellisia.» Kun kaikki näytti valmiilta, annettiin jo määräys Helsingin polisilaitoksen valtaamisesta, — mutta tapahtumain kulku olikin sillä välillä saanut uuden suunnan ja yritys epäonnistui.

Koko yritys olikin alusta alkaen sellaista politiikkaa, joka voi syntyä vain eräiden vallankumousaikaa käsitämättömien henkilöiden aivoissa. Tällä en tahdo sanoa sitä, etteikö jokainenkin hallitus tarvitse tukenaan luotettavaa järjestysvaltaa, jonka avulla se voi turvata maan omain sekä ulkovaltain alamaisten hengen ja omaisuuden rosvoja ja murhamiehiä vastaan. Ja m.m. Helsingin silloista järjestysmiehistöä vastaan voi tehdä oikeutetun muistutuksen siitä, että se kesällä ryhtyi lakkoon. Sillä niin asianlaita kuitenkin on, ettei erinäisillä ammattilaisilla, kuten lääkäreillä, sairaanhoitohenkilökunnalla, palomiehistöllä, järjestysmiehillä, vangeinhoitajilla y.m.s. ole oikeutta tehdä lakkoa, vaan ovat näissä ammateissa palkkariidat ratkaistavat toisin keinoin. Helsingin järjestysmiehiä sitäpaitsi ei vielä kesällä pari kuukautisen toimestaolon jälkeen voitu katsoa »ammattilaisiksi», vaan olisivat he voineet palata entisiin ammatteihinsa, jos palkkausolot niissä sillä hetkellä olisivat olleet paremmat. Mutta tämä asia oli jo sovittu senaatin ja Hel-

singin järjestysmiehistön välillä, ja oli tämä jo muutenkin alkanut kehittyä niin varmaksi järjestyslaitokseksi kuin vallankumousaikana on mahdollista. Täten siis promulganttisenaatti yrittäessään syrjäyttää järjestyneeseen työväkeen kuuluvan Helsingin järjestysmiehistön ei ainoastaan rikkonut sopimusta, joka oli tehty senaatin ja Helsingin järjestysmiehistön välillä ja jolla asian lopullinen järjestäminen lykättiin siksi kuin eduskunta olisi laatinut uuden polisasietuksen, vaan oli se myös itse järjestyksen kannalta huonosti harkittu teko. Ja tämä tapahtui jotakuta aikaa ennen uuden eduskunnan kokoontumista!

Saksanniemen y.m. salaisten polisikoulujen julkisuu-
teen tulo loi tietääkseni varsinaisesti työväen järjestys-
kaartien eli *punakaartien* syntysanat. Tässä suhteessa
tapahtui työväestön ja ennenkaikkea työläisnuorison kes-
kuudessa kevästä syksyyn mennessä aivan uskomaton
mielenmuutos. Tämän kirjottaja oli keväällä sitä mieltä,
että olisi tullut heti vallankumouksen jälkeen panna meillä
pystyyn kansanpuolustusjärjestelmä tukemaan hallituksen
auktoriteettia maassa majailleen venäläisen sotaväen ja
oman kansan huonoja aineksia vastaan sekä ennen kaik-
kea turvaamaan Suomen itsenäisyyttä Venäjän vallan-
kumouksen eri vaiheissa. Pyynnöstä alustin asian myös-
kin Helsingin työväenjärjestöjen eduskunnassa sillä seu-
rauksella, että minut ristittiin »rantakarilaiseksi» sekä julis-
tettiin kaikki aseiden käyttö ja aseharjotukset epämorali-
siksi ja järjestyneelle työväelle sopimattomiksi. Tältä
kannalta lähtien oli sitten luonnollista, ett'ei työväki liit-
tynyt porvariston taholta perustettuihin n. s. suojelus-
kaarteihin, vaikka siihen julkisuudessa tarjottiin tilaisuutta
ja niin toivottavaa kuin se alunpitäin hajaantumisen
välttämiseksi olisi ollutkin.

N. s. *suojeluskaartien* tarkotukseksi mainittiin maan ja kotien suojeleminen, jos venäläisen sotaväen huonommat ainekset kotimaisen rikollisen aineksen kanssa yrittäisivät ryhtyä meillä samallaisiin ryöstöihin ja väkivaltaisuuksiin, jollaisia oli tapahtunut Puolassa, Virossa y.m. Kun ei kuitenkaan työväki niihin yhtynyt tai suorastaan estettiin yhtymästä puoluejärjestöistä erottamisen uhalla, muodostuivat suojeluskaartit melkein puhtaiksi porvarillisiksi järjestöiksi. Ja kun sitten promulganttisenaatin salaiset polisikoulut ja polisilaitosten valtausaikeet tulivat julki-suuteen, kytkivät työväen johtohenkilöt ja sanomalehdet ilman muuta nämä kaksi asiaa yhteen ja *julistivat porvariston luokkana aseistautuvan ja valmistavan hyökkäystä työväenluokan kimppuun.*

Tässä kyllä oli totta se, mikä koski polisilaitosten valtausta, mutta suojeluskaarteihin nähden liioteltiin aivan edesvastuuttomasti. Työmies-lehdessä esim. eräs »Sakari»-nimimerkkiä käyttävä kirjottaja vatkutti tätä porvariston aseistautumista aina syksystä asti päivästä päivään ja yhä kiihkeämmässä äänilajissa. Tämä puhe oli kuitenkin paljasta otaksumaa, jota ei yritettykään tositapah-tumilla todistaa. Mutta asian yhtämittaisen toistamisen kautta tehtiin kuitenkin asiasta työväenpiireihin *uskonkappale*, jota ei myöhemmin olisi mitenkään voinut kumota, koska sen kumoamiseen oli yhtä vähän todistuskappaleita kuin sen puolustamiseenkin ja väittely siitä oli jotenkin samaa kuin väittely »Jumalan olemassaolosta». Tälläkään kertaa ei vielä ole käytettävissä asiassa numero-tietoja, mutta jo marraskuun lakko osotti, ett'ei porvaristo ainakaan vielä silloin ollut millään erikoisella tavalla aseistautunut, koska aselöydöt kaikkien kotietsintämyl-läyksien jälkeen olivat niin sanomattoman pienet. Ja

vaikka punakaartit marraskuun lakon aikana toimeenpanemiensa santarmimaisten yöllisten kotietsintöjen ja vangitsemisien, murhien y.m. kautta olivat melkein kuin pakottamalla pakottaneet porvarilliset ryhmät ryhtymään aseistautumaan ja luomaan *lujaa järjestysvaltaa*, niin eivät porvarilliset todennäköisesti edes vielä käydyn kansalaisodan alussa olleet mitenkään erikoisemmin varustautuneet, taistelujen kulusta päättäen ja niinkuin myöskin punakaartien johdon taholta sitä samaa taistelun aikana vakuutettiin.

Tämän kirjottaja on koko ajan pitänyt työväestön aseistautumista luokkataistelua varten työväenluokalle turmiota tuottavana. Yritin varottaa järjestynyttä työväkeä tällä tiellä jatkamasta kirjottamalla asiasta kirjoituksen »Työmies»-lehteen vähää ennen sosialidemokraattisen puolueen puoluekokousta, mutta »Työmiehessä» ei ollut kirjoitukselleni silloin »tilaa». Sain sitten julkaistuksi porilaisessa »Sosialidemokraatissa» alkuselityksessä mainitsemiä kirjotussarjan, jonka eräästä kirjoituksesta otan tähän seuraavan palan kuvaamaan sekä silloista että nykyistä kantaani:

»Aseistettujen, sotilasmaisten järjestöjen syntymistä työväestön keskuuteen ja puolueen yhteyteen olisi kaikissa tapauksissa tullut välttää. On nimittäin muistettava, että ei puolueemme ole tähän asti edes vaaleissa saavuttanut valitsijain enemmistöä ja aseellisen toiminnan takana ei näistä ole varmasti puoletkaan, jotenkä on katsottava aivan varmaksi, että jos yläluokka ja alaluokka todella ryhtyisi aseelliseen taisteluun keskenään, niin kyllä yläluokka rahan ja ulkomaisten suhteidensa vuoksi aina voisi paremmin aseistautua ja pitää puoliaan. Toiselta puolelta on asialle annettu paljon suurempi merkitys

kuin se ansaitsee. Sillä vaikka porvarillisten suojeluskartat polisikouluineen käsitettäisiinkin puhtaiksi luokkataistelujärjestöiksi, *ei niistä missään tapauksessa olisi vaaraa työväestön puhe- ja kokoontumisvapaudelle.* Valtuustojen piirityskiristysryitykset ne kyllä estäisivät, mutta sellaisethan ovat muutenkin hyljättäviä toimenpiteitä, ja myöskin Helsingin nykyinen milisi ehkäisi sellaisen Helsingin valtuustoon nähdessä. Järjestyslaitoksen valtaaminen järjestyneen työväestön käsistä on tärkeämpi seikka. Mutta ei voi sitäkään katsoa ainakaan miksikään elinkysymykseksi työväestölle. Sillä kun on tultu toimeen bobrikoffilaisen ja seyniläisen polisin kanssa, niin miksi ei myöskin kotimaisen virkavallan polisin kanssa. Lisäksi on huomattava, että virkavaltainen sorto aina ajaa ihmisiä vasemmalle, kun taas paljas anarkiaa muistuttavakin toiminta ajaa päinvastoin oikealle reaktionin helmaan. Näihin puuhiin ryhtyminen oli ennen kaikkea sen vuoksi niin vaarallista, kun ei ollut käytettävissä valmiiksi kouluutettua, kuriin ja järjestötoimintaan tottunutta armeijaa, vaan sellainen epämääräinen aines, kuin aikaisemmin olen kuvannut ja jonka toiminta siten käytännössä on osottanut, kuinka vähän se antaa arvoa yhtä vähän puolueen kuin oman keskuselimensääkään määräyksille.»

Sosialidemokr. puolueella oli sensijaan tilaisuus rauhallisin keinoin näyttää voimaansa, nim. *vaaleissa.* Nämä muodostuivat erikoisen kiihkeiksi sen kautta, että porvarillinen oikeisto liittyi yhteen *sosialidemokratiaa vastaan.* Oikeistoliiton hyökkäyksistä olivat erikoisemmin häikäilemättömiä hyökkäykset sosialidemokraatteja vastaan elintarvekysymyksessä sekä itsenäisyys- ja valtalaki-kysymyksessä. Elintarvekysymyksestä oli jo aikaisemmin puhe.

Itsenäisyyskysymyksessä olisi ainakin odottanut sen tunnustuksen sosialidem. eduskuntaryhmälle, että tämä aikaisemmin esitetyllä tavalla uhrasi kaksi niin tärkeätä lakia asian mukana, vaikka ei oikeistoryhmä olisi omaa kehnouttaann tunnustanutkaan, ja se olisi myöskin pitänyt tunnustaa, että otettu askel oli mahdollisimman pitkälle mennyt niissä oloissa ja että »hyvä naapuruus» sosialidemokraattien puolelta nimenomaan oli julistettu päämääräksi.

Porvarilliset menettelivät tässä asiassa muuten aivan samoin kuin elintarvekysymyksessäkin, s. o. paljastivat oikean kantansa vasta vaalien tapahduttua. Tämä tapahtui perustuslakikomitean mietinnön julkisuuteen saatamisessa ja sen puolustelemissa. Erikoista huomiota tässä suhteessa ansaitsee n. s. itsenäisyysryhmän kanta, se kun oli mukana vaaliliitossa, jonka pääehdokkaat se itse vaalien edellä julisti Suomen itsenäisyyden vastustajiksi. Pahimpana silmätikkuna porvaristo-oikeistolla oli itse *valtalaki*. Se oli kyllä tyytynyt siihen, että Venäjän itsevaltius oli pitänyt korkeinta valtaa Suomessa, mutta sitä se ei jaksanut sulattaa, että oma kansaneduskunta olisi ottanut sen käsiinsä. Se nosti valheellisen pelotushuudon, että sosialistit tahtovat korkeinta valtaa itselleen, vaikka sosialidemokr. puolue vaati ja vaatii sitä kansan eduskunnan käsiin. Samoin tehtiin aksiomiksi valtalain käytännöllinen mahdottomuus, vaikka Sveitsin tasavaltaa hallitaan aivan vastaavan hallitusmuodon mukaan ja meillä on yleensä ollut hyvin idyllinen käsitys sikkäläisistä oloista.

Vaalien tuloksena oli sosialidemokr. puolueelle vaalitappio. Sen äänimäärä oli tosin kasvanut, mutta ei suhteellisesti. Tähän lienee ollut suurimpana syynä tapahtuneet valtuustojen piiritykset, voimellakat y. m. anarkisti-

set tapahtumat, jotka aina ajavat epävarmoja äänestäjiä oikeistoon ja toiselta puolen panevat oikeistolaiset kiihkeämmin liikkeelle. Jos vaalit esim. olisivat tapahtuneet heti vallankumouksen jälkeen, olisi tulos ollut epäilemättä aivan toinen. Sosialidemokr. puolueen luottoa ei myöskään ainakaan kohottanut se, ettei oltu otettu määrättyä kantaa eduskunnan hajotuksen pätevyYTEEN nähden. Johdonmukaisinta olisi ollut kieltää hajotuksen pätevyys ja kieltäytyä vaaleihin osaaottamasta sekä yrittää entisen eduskunnan toiminnan jatkamista. Tätä sentään tuskin kukaan sillä kertaa olisi rohjennut ajatella. Mutta päinvastaisessa tapauksessa olisi tullut tunnustaa alistuminen tapahtuneen väkivallan edessä ja ryhtyä sitä kiivaammin vaalitoimintaan. *Jos yrittää samalla kertaa kahta vastakkaista asiaa, häviää molemmat.* Epäilen myöskin, ettei vaalitoiminta ollut tarpeeksi tehokasta kaikkialla. Muuten ei voi ymmärtää, että esim. ennestään niin varma Turun läänin pohjoinen piiri voi menettää niin monta paikkaa. Ansainnee huomauttaa, ett'ei esim. »Työmies»-lehden päätoimittaja Valpas-Hänninen kirjottanut vaalien aikana ainoatakaan kirjoitusta eikä pitänyt tietääkseni ainoatakaan vaalipuhetta, jotenka voi hyvällä syyllä kysyä, että minkä vuoksi kannattaa työväenluokan ja sosialidemokraattisen puolueen pitää itsellään tuollaisia »epäjumalia».

Sosialidemokraattisen puolueen vaalitappio antoi uutta yllykettä puolueen anarkososialistiselle ainekselle aktiiviseen, ei-parlamenttariseen luokkataisteluun.

Uusi Venäjän vielä jatkuva bolshevikkivallankumous tuli jälleen yllätyksenä yhtähyvin porvarillisille kuin

sosialidemokraattisillekin piireille. Edelliset olivat vielä täydellisessä vaalivoittonsa riemuhumalassa, valmistuen ottamaan valtaa käsiinsä sekä eduskunnassa että hallituksessa. Vaaleissa voittanut porvarillinen oikeistoliitto paljasti avomielisesti kantansa m.m. edellisessä eduskunnassa hyväksytyjen 8 tunnin työpäivälain ja kunnallislakien hylkäämiseen nähden, ryhtyen samalla Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa kompromissaamaan Suomen oikeuksista Vrede—Kalmarilaisen perustuslakikomitean ehdotuksen pohjalla.

»Silloin ilmestyi näyttämölle uusi tekijä, bolshevikkikapina. Sormikoukunveto sai uuden käänteen. Sosialidemokraatit tulivat taas melkein kuin aseman herroiksi, porvarilliset kävivät pehmeämmiksi uudistuksille. Mutta ainakin näin sivusta katsoen on näyttänyt siltä kuin eduskuntaryhmämme olisi tässä tilanteessa katsonut voimansa suuremmaksi kuin se oli, tai että se luotti alunpitäen myöskin johonkin muuhun tekijään kuin äänestyslippuun eduskunnassa. Näyttää siltä kuin ei eduskuntaryhmämme olisi tarpeeksi käyttänyt porvarillisten tilanteen aiheuttamaa pehmenemistä uudistusten läpiajamiseksi eduskunnassa», — kirjoitin mainitussa kirjoitussarjassani »Sosialidemokraatissa» ja jatkoin:

»Eduskuntaryhmämme toiminnalle nykyisen eduskunnan alussa löi leiman sen kannattomuus nykyisen eduskunnan pätevyyyteen nähden. Se ei osannut sanoa, oliko se eduskunta vaiko »kokous». Näin se ei ottanut itselleen edustajaa puhemiehistöön, mutta valiokuntiin jo kyllä asetti jäseniä ja kilpaili valiokuntien puheenjohtajien paikoista. Erikoista huomiota eduskuntaryhmämme »edesottamisissa» herättää sen esiintyminen niin sanotussa valtionhoitajakysymyksessä. Kuten tunnettua, esitti pu-

hemiehistö Kerenskin hallituksen kukistuttua Venäjällä, että eduskunta asettaisi Suomelle sijaishallitsijakunnan, kolmimiehisen valtionhoitajaneuvoskunnan. Asettuen vastustamaan tätä »kolmen kuninkaan vaalia», teki sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä seuraavan päätöslauselmaehdotuksen: »Päätäten antaa Suomen kansalle *selityksen*, jota koskevan ehdotuksen valmistaminen annetaan erityisesti valittavalle toimikunnalle toimeksi, määrää eduskunta, että *mainitun selityksen tulee sisältää*, että kiireimmiten *ovat toteutettavat* seuraavat vaatimukset (esitän ne lyhennettyinä):

- 1) Elintarvekurjuuden vastustaminen;
- 2) Työttömyyden torjuminen;
- 3) Kunnallislakien julkaiseminen;
- 4) Virkavaltaisuuden kukistaminen (tähän kohtaan sisältyy myöskin, että senaatti oli erotettava ja että »ne aseelliset järjestöt, lahtarikaartit, jotka ovat perustetut työväkeä vastaan, ovat heti hajotettavat ja aseet otettavat niiltä pois»);
- 5) Kahdeksantunnin työpäivälain julkaiseminen;
- 6) Torpparivapautus;
- 7) Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja sairausvakuutuksen alkuunpano;
- 8) Verotusuudistus;
- 9) Valtalain julkaiseminen;
- 10) Suomen ja Venäjän suhteen järjestäminen ehdotukseen sisältyvällä lailla;
- 11) Kansalliskokouksen kokoonkutsuminen.»

»Kun parvelta kuunteli tätä »vastaehdotusta», tuntui se samalta kuin: »hyvää päivää, kirvesvartta!». On käsitämätöntä, että eduskunnan puhemies lainkaan päästi ryhmämme ehdotusta tässä yhteydessä äänestykseen.

On nim. muistettava, että oli kysymys korkeimman val-
lan käytön järjestämisestä Suomessa. Ja siinä olisi sosiali-
demokr. ryhmän puolelta tullut kysymykseen vastaehdo-
tuksena heinäkuun 18 päivän *valtalain voimaan vaatiminen*.
Tämän vastaehdotuksen tekikin maalaisliiton edustaja,
joka teki seuraavan ehdotuksen päätöslauselmaksi: »Sit-
tenkuin keisarin ja suuriruhtinaan valta on kukistunut,
katsoo eduskunta, että suuriruhtinaan valta on siirtynyt
Suomen eduskunnalle.» — »Eduskunta päättää julistaa
lain heinäkuun 18 päivästä 1917 korkeimman valtiovallan
käyttämistä Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja
noudatettavaksi.»

»Mutta paitsi että ryhmämme ponnet olivat täysin
epäparlamenttariset, olivat ne lisäksi aivan kuin tahal-
lisesti laaditut sellaiseen muotoon, ettei porvaristosta
vain kukaan olisi ryhtynyt niitä kannattamaan. Ennen-
kaikkea on tätä sanottava 4:nneestä ponnesta. Sillä on-
han selvää, ettei eduskunnan porvarillinen enemmistö
mitenkään olisi voinut mennä nimittämään omia kaarte-
jaan »lahtarikaarteiksi»*) eikä lähteä niitä yksin hajotta-
maan, vaan olisi tämän siinä tapauksessa täytynyt koskea
k a i k k i a kaarteja. Porvarillinen oikeisto äänesti ensi-
mäisessä äänestyksessä omalle ehdotukselleen vastaehdo-
tukseksi sosialidemokr. eduskuntaryhmän ponnet, pakot-
taen siten maalaisliiton loppuäänestyksessä yhtymään
oikeiston ehdotukseen, joka siten tuli sillä kertaa päätök-
seksi. Mutta jos sosialidemokr. eduskuntaryhmä olisi
tässä kysymyksessä yhtynyt siihen valtalain kannalla
oleville ainoaan mahdolliseen vastaehdotukseen, joka

*) Koko nimitys oli, paitsi että se oli raakuutensa puolesta kel-
paamaton julkisuudessa käytettäväksi, itsessään valheellinen ja psy-
kologisilta vaikutuksiltaan erittäin turmiollinen.

maalaisliiton taholta tehtiin, olisi valtalaki todella sinä iltana tullut vahvistetuksi, jota se nyt ei vielä tänä päivänä ole. Ja jos sosialidemokr. eduskuntaryhmämme olisi sen jälkeen esittänyt omana ohjelmanaan esim. ponnet 1, 2, 3, 5, 6, 7 ja 8, niin olisivat ne todennäköisesti tulleet hyväksytyiksi, ja niin ainakin ponnet 3 ja 5, jotka olivat ainoat saavutukset suurlakonrehki-
nöistäkään. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän menettely tässä asiassa oli niin harkitsematonta ja edesvastuutonta, ettei sitä voi tarpeeksi ankarasti arvostella.»

»Edullinen hetki jäi käyttämättä ja kaikki näytti taas menetetyltä. Ei ollut ihme, että kuohunta työväen keskuudessa kävi niin voimakkaaksi, ettei ehkä mikään voima olisi kyennyt estämään sitä ryhtymästä *suurlakon* elikkä paremmin sanoen *aseellisen työväen diktaturin* avulla läpiajamaan kysymyksessä olevia sille tärkeitä asioita. Mutta joskin asiat kerran nyt olivat saatetut sille kannalle, ettei suurlakon puhkeamista voitu välttää, niin olisi lakon julistajien tullut jo ennen lakon alkua tehdä itselleen ja työväestölle selväksi kaksi tosiseikkaa: Ensiksikin, että sama keskusjärjestö julistaa lakon loppuneeksi, joka sen julisti alkaneeksi. Nyt se jätettiin paikalliseksi asiaksi. Ja Helsingissä esim. käsiteltiin lakon lopettamista ainakin kolmessa yleisessä puolueen jäsenten kokouksessa. Tämä jo teki toiminnan yhdenmukaisuuden mahdottomaksi. Ja toiseksi: olisi tullut etukäteen tarkalleen määrätä lakon tarkoitus, s. o. puolueen parlamenttaristen vaatimusten tukeminen, ensi kädessä edellä esitettyjen ohjelman kohtain 3, 5 ja 9 läpiajaminen sekä promulganttisenaatin erottaminen ja sellaisen senaatin asettaminen, joka olisi voinut koota eduskunnassa taakseen kohdat 1, 2, 6, 7 ja 8 toteuttavan enemmistön. Aivan harhaaniskettyä

oli ryhtyä lakon yhteydessä vangitsemaan yksityisiä porvarillisten suojeluskuntain jäseniä ja etsimään heidän aseitaan, ilman että he olivat ryhtyneet edes puolustustoimenpiteisiin, saatikka sitten hyökkäämään.»

»Jos ei olisi tähän puuhaan ryhdytty, olisi vältetty ne rumat yksityiset murhat, joita lakon aikana eri tahoilla maaseudulla toimeenpantiin. Voidaan kyllä väitellä siitä, kuka tai kutka alun perin todella ovat näihin murhiin syypäitä, mutta puolueemme vastuulle ne kaikissa tapauksissa lankeavat. Kun kerrotaan venäläisten isonvihan aikana Suomessa harjottamista julmuuksista, ei kukaan kysy, tapahtuivatko ne johdon tahdosta tahi ei, mutta venäläiset yleensä kantavat niistä edesvastuun. Sama koskee englantilaisten, venäläisten, bulgarialaisten y. m. nykyisen sodan aikana toimeenpanemia julmuuksia. Ja tässä asiassa: Kun suurlakko pantiin toimeen järjestyneen työväen nimessä ja vastuulla, vastaa suuren yleisön silmissä teoista koko puolue, vaikkakaan teot eivät ole olleet sen hyväksymiä. Eikä yksistään puolue ja puoluejohto, vaan vieläpä kukin puolueen jäsenkin omalla paikallaan. Tästä emme pääse, joko sen myönnämme tai ei. Ja tämä on minun mielestäni asia, joka kiertelemisistä vaan pahenee. Jos »Työmies» ja muut työväenlehdet olisivat heti jyrkästi tuominneet tapahtuneet yksityiset murhat sitä mukaa kuin ne tulivat julki-suuteen eivätkä olisi yrittäneet kierrellä ja silitellä niitä, olisi se ehdottomasti vähentänyt puolueen edesvastuuta ja jouduttanut kurittomuuden loppumista.»

»Lakon aikana nostettiin myöskin ylös punasen diktaturin lippu ja se näkyy elävän vielä nytkin eräiden ryhmien aivoissa. Kun ottaa huomioon maamme taloudellisen kehityksen ja sosialidemokraattisen puolueen parlamenttarisen voimasuhteen, selviää tällaisen mahdottomuus. *Työväestöllä meillä on siten täysi syy edelleen turvautua puhtaasti parlamenttariseen toimintaan ja välttää kaikkea sellaista, mikä sen vaikutusta siinä vähentää.* Näin ovat pian edessä kunnalliset vaalit, joiden vuoksi erittäinkin olisi pian tehtävä loppu puolueen liepeillä liikkuvien aseellisten järjestöjen harjottamasta anarkiasta. Olisi todella jo aika antaa niiden jäsenten valittavaksi: haluavatko he olla sosialidemokraattisen puolueen menettelytapoja noudattavia puolueen jäseniä vaiko lähteä toimimaan puolueen ulkopuolella omin päinsä maamme köyhälistöluokan asialle ilmeiseksi vahingoksi. Tätä kirjoittaessani luen lehdistä, että sosialidemokraattinen puolue-toimikunta päinvastoin ajattelee näiden kytkemistä vielä lähemmin puolueeseemme, tarjoamalla niille erikoista edustusta puolueen hallinnossa. Uskaltanee näin sivultakatsojana ehkä ainakin kysyä, että millä syyllä ja millä oikeudella.»

4. Valtiokaappaus.

Edellä lainatut ajatuksenilmaisut pääsivät julkisuuteen »Sosialidemokraatissa» tammikuun 24 p:nä. Silloin olin myöskin jo kirjottanut ja postiin pannut kirjoitus-sarjani kaksi viimeistä kirjoitusta, joissa esitin sen mielihopeen, että tilanteesta voitaisiin selviytyä vain siten, että eduskunnassa muodostuisi porvarillinen radikalinen ryhmä, joka ryhtyisi sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tai sen reformatorisen osan kanssa ripeään uudistustyöhön. Samalla kehotin niitä sosialidemokraattisen puolueen jäseniä, jotka eivät kannattaneet punakaarteja ja puolueen aseellista toimintaa, astumaan kaikesta huolimatta esiin ja valitsemaan samalla kannalla olevia edustajia vastassa oleviin puolueen keskisiin kokouksiin.

Olen maininnut tästä osattaakseni, mitenkä tapahtunut *valtiokaappaus* tuli yllätyksenä suurelle osalle puolueen jäseniä ja mitenkä se oli ristiriidassa sosialidemokraattisen keskusjohdon aivan äsken tekemien päätösten kanssa. Sosialidemokraattinen puolueneuvosto kokoontui nim. tammikuun 20 p:nä puoluetoimikunnan kutsusta päättämään edustuksen toimittamisesta puoluetoimikunnassa erikoisesti myöskin punakaarteille, jonka edustuksen puolueeneuvosto sitten myönsikin, joskin epäroimisien jälkeen. Mutta samalla päätti puolueeneuvosto, että on

kutsuttava helmikuussa Helsinkiin kunnittain valittava neuvottelukokous, jossa myöskin vähemmistömielipiteet tulisivat edustetuiksi, sekä puoluekokous toukokuussa Tampereelle, johon kokoukseen olisivat toimitetut uudet edustajavaalit. *Mutta sen sijaan että lisätty puoluetoimikunta olisi ryhtynyt näitä puolueuuevoston päätöksiä toteuttamaan, panikin se viikon päästä toimeen valtiokaappauksen, josta ei puolueuuevosto ollut mitään päättänyt.* Ja vielä vähemmän oli mikään sosialidemokraattinen puoluekokous sellaista päättänyt. Marraskuun loppupuolella pidetystä puoluekokouksesta ei tosin ole päästetty julkisuuteen muuta kuin sen pitkä ilmeisesti kompromissin kautta syntynyt menettelytapaponsi, mutta sen verran on sieltä yksityisesti tullut tietoon, että siellä esiintyi yksi ryhmä, joka vaati ilman muuta astumaan työväen diktaturin tielle, mutta sai kokouksessa hyvin vähän kannatusta. Sitävas-toin puoluekokous päätti, että sosialidemokraattisen puolueen jäsenet voivat joko astua jäseniksi kompromissihallitukseen, tai voi puolue ottaa vallan yksin käsiinsä *) jos sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja puolueuuevosto ovat asiasta yhtä mieltä. Kun punakaartin edustajilla täydennetty puoluetoimikunta sitten toimitti valtiokaappauksensa, ei se ilmoittanut sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle asiasta mitään ja puolueuuevosto kutsuttiin asiasta päättämään viikkoa — jälkeenpäin.

*) Tämä puoluekokouksen päätös, että sosialidemokraattinen puolue missään tapauksessa vähemmistönä ottaisi koko hallitus- ja valtiotavallan käsiinsä tai että se yleensä joko sitten vähemmistönä tai enemmistönä nousisi valtaan, asevoimalla sivuuttaen yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla valitun kansaneduskunnan, on jo itsessään täydellisesti vastoin sosialidemokratian ohjelmaa, kuten esim. Kautsky on selvästi todistanut. Päätös siis osottaa, kuinka vähän sosialidemokraattinen koko puoluekokous oli. Sen päätöksessä ilmenee todennäköisesti jo punakaartien painostus ja terrori.

Sosialidemokraattinen puolue ei siis ole valtiokaappauksesta vastuussa, vaan yksinomaan sellaiset puolueen johtoon joutuneet seikkailijat kuin Manner, Haapalainen, Taimi, Elo, Tokoi, Sirola, Turkia y. m. *) Suuriksi kanssasyylisiksi asetan samalla sosialidemokraattisten lehtien toimittajat. Näissä oli tosin osa sellaisia, jotka olivat itsekin imeneet itseensä uskon porvarillisten aseistautumisesta, samalla kun olivat asiaa päivästä päivään luki-joilleen vatkuttaneet. Nämä ovat mielestäni katsottavat syyntakeettomiksi joukkopsykosin uhreiksi samoin kuin suurin osa työväenluokan jäsenistä. Samaan ryhmään kuului täydellisesti sosialidemokraattisen puolueen sihteeri Matti Turkia. Tämän kirjottaja onkin katsellut näitä toisenlaisilla säälin silmillä kuin sellaisia sosialidemokr. puolueen *johdossa* olleita henkilöitä, jotka olivat selvillä asiasta eivätkä kuitenkaan nousseet asiaa vastustamaan.

Tässä suhteessa on kyllä huomattava, että sananvapaus sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa on ollut aina hyvin rajotettua. Tosin se ei ole ollut niin rajoitettua kuin viimeisen punakaartilaisvaltiokaappauksen aikana, jolloin sananvapaus samoin kuin kokoontumisvapauskkin oli niin poljettua, ett'ei se maassamme milloinkaan, ei edes pahimpina tsaarivallan aikoina ole ollut. Mutta jo aikaisemminkin oli vaikeata saada ainakin »Työmies»-lehteen kirjoitusta, joka poikkesi toimituksen tai paremmin sanoen asianomaisen osaston toimittajan kannasta, ennenkuin viikkojen odotuksien jälkeen ja silloinkin varustettuna peräkaneetilla, jossa ei ainoastaan räävitty kirjoitusta, vaan vieläpä kirjottajan persoonakin.

*) Näitten tapausten yhteydessä on ilmestynyt näyttämölle useita aivan uusia nimiä, kuten surullisen kuuluisat Rahja-veljekset y.m.

Varsinkin päätoimittaja Valpas-Hänninen on aina ollut erikoinen mestari tuollaisessa henkilökohtaisessa rääpimisessä. Tämän vuoksi ei ole yleensä mielellään lähestynyt lehteä. Työväen aseistautumista ja punakaarteja koskevan kirjoitukseni kohtalosta olen aikaisemmin maininnut.

Mutta minä tiedän herran, joka ainakin on sanonut olevansa aseellista toimintaa vastustavalla kannalla ja joka olisi saanut kirjoituksensa »Työmieheissä» julkisuuteen, jos olisi tahtonut. Se herra on »Työmiehen» päätoimittaja Valpas-Hänninen. Kun marraskuun suurlakko murhineen ja muine kauhuineen oli päättynyt, menin minä »Työmiehen» toimitukseen päätoimittaja Valpas-Hännisen puheille ja esitin hänelle melkein kuin vaatimuksena pyynnön, että hänen tuli panna auktoriteettinsa vaakaan ja nousta kirjottamaan punakaarteja ja muuta asetoimintaa vastaan sekä samalla tuomita tapahtuneet murhat tapaus tapaukselta. Tämän hän sitten myöskin lupasi tehdä, mutta — täyttämättä se lupaus jäi. Hänelle vieritän minä asiassa mitä suurimman edesvastuun, samalla kun pidän erikoisena onnettomuutena sitä, että »Työmiehen» päätoimittajan paikalla tällaisena tärkeänä hetkenä oli hänen luonteisensa henkilö. Nyt valtiokaappauksen jälkeen ei eriävän kannan julkituominen enään olisi käynyt päinsä, mutta marraskuun lakon jälkeen se kyllä olisi ollut mahdollista ja silloin Valpas-Hännisen tapaisen auktoriteetin esiintyminen olisi vielä ainakin jotain vaikuttanut *.) Kuinka toisin menetteli esim. vii-

*) Koska se on erittäin kuvaavaa päätoimittaja Valpas-Hänniselle, en voi olla vielä mainitsematta sitä, ettei hän suvainnut vaivautua viime marraskuun erittäin tärkeään sosialidemokr. puolueen ylimääräiseen puoluekokoukseen, joka pidettiin hänen asuntonsa viereisessä talossa, puhumattakaan siitä, että hän olisi ottanut osaa edellisiin vähemmän tärkeisiin puoluekokouksiin pitkään aikaan.

purilaisen »Työ»-lehden päätoimittaja Huttunen, joka vielä vallankumouksen jälkeenkin yritti julkaista lehdes-
sään vastaista suuntaa olevia kirjoituksia.

Meidän sosialidemokraattisen puolueemme sanomalehdistölle ja ennen kaikkea »Työmies»-lehdelle on ollut kautta aikojen ominaisena piirteenä, että ne harvoin esittävät koko totuutta asiassa, vaan useinkin sillä tavalla, ett'ei sitä voi sanoa suoranaisesti valheeksi, mutt'ei se myöskään ole ollut täysin tottakaan. Tästä on hyvänä esimerkkinä »Työmies»-lehden suhtautuminen marraskuun suurlakon aikaisiin murhiin ja nyt viimeksi lehden päätoimittajan hyökkäys Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen lähetystä vastaan Ahvenanmaakysymyksessä. Sen sijaan että hän olisi koettanut julkisuudessa käsitellä sitä kysymystä, nim. kansalaissotamme lopettamismahdollisuutta, jota varten mainittu lähetystö vartavasten oli tullut, sekä yleensä tämän lähetystön toimintaa, koetti Valpas-Hänninen vähentää tämän »oikeistososialistien» lähetystön vaikutusta, julistamalla sen jäsenet Ruotsin hallituksen imperialistisen anastuspolitiikan asianajajiksi. Tuollainen puolivalheellisuus on ollut meidän sosialidemokraattisen puolueen johdolle niin ominaista, että työväestö on melkein oppinut pitämään sellaista kuin asiaan kuuluvana ja tottunut katselemaan päinvastaista esiintymistä joko epäluotettavuisuuden tai sitten naivisuuden merkinä. Näin esim. kun turkulaisen »Sosialisti»-lehden nuori päätoimittaja joulun edellä katsoi asiakseen ruveta suoraan ilman kiertelyä nimittämään häpeällisiksi sellaisia tekoja kuin tapahtuneet Turun ryöstöt, pakotti sikäläinen johto hänet eroamaan toimestaan. Tällaiselta puolivalheelliselta kannalta on »Työmies»-lehti m. m. kuvannut ulkomaiden oloja, ainakin mitä tulee puolueoloi-

hin ja myöskin sosialidemokraattisen puolueen eri ryhmien keskisiin voimasuhteisiin Venäjällä ja Ruotsissa.

Tänä vallankumousvuotena on sosialidemokraattisen puolueen johto aivan ilmeisesti pettänyt työväkeä salaamalla siltä asian oikean laidan. Sellaista oli ennenkaikkia sosialistisen senaatin asettamishomma marraskuun suurlakon jälkeen. Sillähän ei ilmeisesti johdon taholta ollut muuta tarkoitus kuin saada sen kautta punasen kaartin järjestömmät ainekset asettumaan; punasen senaatin läpimenoa eduskunnassa ei kukaan ajatellut ja eipä edes toivonutkaan. Täytyy suuresti ihmetellä, että myöskin puoluekokous saatiin vedetyksi mukaan tähän narrinpeliin. Jos olisi sillä hetkellä otettu huomioon realiset mahdollisuudet sekä demokratian ja työväenluokan edut, olisi silloin ryhdytty vakavasti puuhaamaan kompromissihallitusta porvarillisen vasemmiston kanssa, jollaiseen sillä kertaa olisi ollut suuret mahdollisuudet. Mutta asian todellinen laita olisi tullut ilmoittaa punakaarteille suoraan, eikä pimittää niitä tuollaisella hätävalheella.

Samallaisella valheella alettiin taas tehty *valtiokaappaus*, julistamalla se tehdyksi Svinhufvudin senaattia vastaan, vaikka se epäamättömästi tapahtui yleisellä äänioikeudella valittua kansaneduskuntaa kohtaan, joka oli julistautunut korkeimman vallan haltijaksi Suomessa ja joka oli asettanut sen enemmistön luottamusta nauttineen Svinhufvudin senaatin. Että vähemmistössä oleva vasemmisto ase kädessä hyökkäsi demokraattisilla vaaleilla valitun kansaneduskunnan kimppuun, oli niin epädemokraattista ja kansainvälisen sosialidemokratian menettelytapojen vastaista kuin olla saattaa. Teon täytyi tuntua sen tekijöistäkin vaikealta ja rumalta, jonka vuoksi sitä oli tarvis valheella vähän kaunistaa, vaikkei se suinkaan

asemaa parantanut. Senjälkeen on kansanvaltuuskunnan laskuun tullut sekä pienempiä että suurempia valeita. Taisteluraportit m.m. muistuttivat venäläisen tsaarihallituksen taisteluraportteja *). Muista valeista ansaitsee mainitsemista se, kun Sirola julistaa kansalaiskokouksessa, ettei punasen kaartin riveihin pakoteta väkisin, mutta samaan aikaan pakotetaan nuoret ja vanhat nälkä- ja aseterrorin avulla lähtemään rintamalle, — siinä eivät edes lääkärien sairaustodistukset auttaneet! Samallainen oli Tokoin julkinen ilmotus, että Svinhufvudin senaatti oli tahallisesti estänyt viljan tulon Venäjältä Suomeen, jollaista juttua ei kukaan tervejärkinen voinut uskoa, varsinkaan, kun kaikilla oli tuoreessa muistissa, mitenkä »Tokoin senaatin» vilja oli jäänyt tulematta, vaikka siitä oli 60 miljoonaa etukäteen suoritettu.

Samaan sarjaan voidaan lukea se menettely, kun lehdissä liiotellen puhuttiin valkokaartien toimeenpanemista julmuuksista, siten ikäänkuin kiihottaen omia joukkoja vastaaviin tekoihin, mutta sen sijaan vaiettiin tai yritettiin valheilla silitellä punakaartilaisten tekemiä yksityismurhia. Tällaisella tylsällä valheella oikeastaan näiden kertominen alettiinkin, selittämällä lehdissä Viipurin asemapääällikkö Kylmäsen tehneen itsemurhan, vaikka sellainen olisi ollut anatomisesti mahdoton eikä voinut olla muuta kuin katala vangitun henkilön salamurha, jonka tekijänkin huhu on tietänyt mainita. Ei ollut »prokuraattori» Turkialla myöskään sen johdosta ainakaan julkisuudessa mitään mainitsemista, kun valtiokaappausajan ensi viikolla kansanvaltuuskunnan omassa talossa punakaarti-

*) Oikea kuriositeetti tällä alalla on raportti »Työmiehessä» 10/IV, jossa sanotaan: »Lohjalta käsin etenevät joukkomme Karjalle päin.» Lehden ilmestyessä kuului kanuunanammunta Helsinkiin kaupungista n. 15 km. etäisyydellä olleelta taistelurintamalta!

laiset vangitsivat yövuoteeltaan senaatin ijäkkään ylivah-
timestarin, veivät kadulle ja ampuivat kuoliaaksi. Ei
ollut hänellä eikä hänen työkumppaneillaan mitään sanot-
tavaa lukemattomista muista Helsingissä ja kaikkialla
punasen kaartin alueella todistettavasti punakaartilaisten
toimittamista yksityisten henkilöiden murhista. Yleisin
lauseparsin niitä tosin joskus paheksittiin, mutta ne olisi
täytynyt paljastaa heti tapaus tapaukselta ja toimittaa
teon tekijät samalla nopeasti ja aristelematta tuomituiksi
ja rangaistuiksi. Vasta 6:nneen vallankumousviikon lo-
pulla julkaisi »prokuraattori» Turkia asiassa selväsanaisen
julistuksen, mutta oliko tämäkin vielä vaan kaunista pu-
hetta, siitä ei ole ainakaan julkisuudessa näkynyt mitään
tietoa, kun sitävastoin on ilmotettu vastustajia tuomitun
monien tuhansien sakkoihin jo sellaisesta »rikoksesta»,
että olivat yrittäneet piiloutua tällaisen terrorin kynsistä.
Jos valtiokaappauksen toimeenpanijoilla onsi ollut kykyä
ja rohkeutta estää punakaartilaisten toimeenpanemat
lukuisat yksityismurhat, eivät välit olisi täällä etelä-Suo-
messa lainkaan käyneet niin kireiksi ja katkeriksi ja työ-
väenluokalle olisi voitettunakin paljon helpompi selvitä
tämä onnettomuudesta.

Olen edellä puhunut valtiokaappausjohtomiesten val-
heista. Mutta heidän *suurin valheensa* *) on vielä esittä-

*) Tahdon tässä yhteydessä oikaista erään näyttelijä Aarne Orjat-
salon 29/III Kansallisteatterissa punasen kaartin »Ensiavun» juhlassa
pitämässään puheessa laskeman valheen (puhe oli sitten julkaistuna),
näm. että lääkärikunta olisi ammatissaan osottanut puolueellisuutta.
Sillä minä voin sanoa, että punakaartien hallitsemalla alueella toimi-
neet lääkärit noudattivat näissä erittäin vaikeissa ja kaikenlaisten en-
nakkoluulojen painamissa oloissa täydellistä puolueettomuutta siitäkin
huolimatta, että punakaartien taholta tätä puolueettomuutta useita
kertoja loukattiin. Minun tietääkseni ei tosin kukaan suomalainen
laillistettu lääkäri ollut eikä tahtonut olla suorastaan punakaartien ja

mättä. Ja se on se, *että he ollenkaan lähtivät mukaan valtiokaappauksista suorittamaan*, vaikka ainakin useimpain heistä täytyi alunpitäen olla selvillä tekonsa laadusta ja siitä, että yrityksen täytyi epäonnistua, minkä useat ovat yksityisesti myöntäneetkin. Tällaisia oli sekä kansanvaltuuskunnan jäsenissä että varsinkin niissä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenissä ja puolueen järjestöjen luottamushenkilöissä, jotka olivat etukäteen asiaa vastaan, mutta sitten kuitenkin lähtivät mukaan mukavollisuudentunteesta. Asia on kuitenkin niin, että jokaisen johtavassa asemassa työväenliikkeessä olevan tulee aina lausua mielipiteensä, ja jos toiminta lähtee menemään sellaiseen suuntaan, että se johdon mielestä näyttää vievän harhaan, on johdon silloin kieltäydyttävä toimimasta mukana. Tällaiseen edesvastuuntuntoon ei meillä ole työväen puolueen luottamusmiehiä kyllä tosin koskaan kasvatettukaan, mutta olisi heillä pitänyt olla ainakin niin paljon vastuunalaisuutta ja järkeä, että *olisivat saattaneet työväestön tietoon ja harkittaviksi ne tiedot ja neuvot, joita he saivat Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen tänne lähettämiltä edustajilta*, jotka tosiasioilla todis-

systemin palveluksessa, mutta puolueetoin punanen risti ryhtyi heti taistelun alettua puolueettomaan tehtäväänsä haavottuneiden hoitoon, sairaalalääkärit ja muut lääkärit jatkoivat tavallista toimintaansa, sekä samoin lääkintöhallitus, saadessaan häiritsemättä toimia. Kansanvaltuuskunta sitävastoin häiritsi tätä toimintaa rustaamalla varoituksista huolimatta oman Ensi-apunsa, jota erehdyttävästi nimitettiin Punasen ristin Ensiapu-osastoksi. Lisäksi vangitsivat punakaartit eräitä Punasen ristin tehtävissä toimineita lääkäreitä ja jopa surmasivatkin eräitä lääkäreitä, joista ainakin yhden olivat vanginneet suoraan sairaalapalveluksesta. Allekirjottanut on voimiensa mukaan koettanut näinä vaikeina viikkoina kaikista väärinkäsityksistä ja ennakkoluuloista välittämättä puolustaa lääkäritoiminnan puolueettomuuskäsitettä sekä vasemmalle että oikealle ja tässä mielessä olen myöskin katsonut tämän oikaisun olevan paikallaan.

tivat kansanvaltuuskunnan jäsenille heidän asiansa mahdollisuuden ja kehottamalla kehottivat kiireesti ryhtymään hieromaan kompromissia, jota he olisivat koettaneet hallituksensa kautta välittää. Samalla kun täytyy ikävällä myöntää, että useimmat ammatillisista ja poliittisista luottamushenkilöistä sekaantuivat tähän onnettomaan seikkailupolitiikkaan, niin voi samalla tyytyväisyydellä todeta, että sosialidemokraattiset osuustoimintamiehet ovat paremmin tunteneet edesvastuunsa ja siten ainakin suurin piirtein pelastaneet kulutusosuustoiminnan sekaantumasta samaan vyyhtiin.

Lausuin edellä, että voi jo edeltäpäin varmasti laskea toimeenpannun valtiokaappauksen ehdottomasti epäonnistuvan. Siinä oli otettava huomioon kaksi puolta: aseellinen ja yhteiskunnallinen. Aseelliseen puoleen nähden perustivat punakaartit voittonsa venäläiseen sotaväkeen ja ennenkaikkea sen aseisiin. Tässä suhteessa on ensiksikin huomautettava, että sosialidemokraattisen puolueemme johto muutti täydellisesti kantaa itsenäisyyskysymykseemme nähden kesästä syksyyn mennessä. Mainitsin jo aikaisemmin, mitenkä valtalakijupakassa uhrattiin kaksi niin tärkeätä lakia kuin kunnallislaki ja 8-tunnin työpäivälaki Suomen itsenäisyyden alttarille. Mutta jotakuta kuukautta myöhemmin on puoluejohto muuttanut toiselta äärimmäisyyskannalta toiselle: se uhraa itsenäisyyden luokkataistelun hyväksi. Sillä muuksi ei sitä voi sanoa kuin itsenäisyyden loukkaukseksi, kun maan työväenluokan luokkataistelu perustetaan vieraan kansan sotilaisiin ja aseisiin. Sirola eduskunnassa lausui asian vielä jonkun verran peitetymmin, väittäen Suomen sosialidemokratian vastustavan venäläisen sotaväen Suomesta poisviemistä sodan aikana siitä

syystä, että siten avattaisiin ovet avoimiksi Saksan imperialismin hyökkäämiselle Venäjän vallankumouksen ja pääkaupungin niskaan. Mutta jos kerran tunnustettiin venäläisen sotaväen Suomessa pitämisen välttämättömyys silloisissa oloissa, niin täytyy se tunnustaa aina vastaisuudessakin vastaavissa oloissa! Kun sitten tšekäläisen venäläisen sotaväen edustajien taholta kysyttiin sosialidemokraattisen puolueuuvoston mielipidettä asiassa, suhtautui tämäkin venäläisen sotaväen poisviemiseen Suomesta kielteisesti. Samalla kuitenkin vielä puhuttiin Suomen itsenäisyydestä, jopa suoranaisesti toimittiinkin sen hyväksi.

Valtiokaappauksen toimeenpano ja punakaartien taistelu valkokaarteja vastaan perustettiin jo aivan avonaisesti venäläiseen sotaväkeen ja sen aseisiin. Tällöin ei kuitenkaan enään puhuttukaan ylä- ja alaluokan keskisestä taistelusta Suomessa, vaan oletetusta kansainvälisen proletariaatin taistelusta kansainvälistä kapitalismia vastaan, kansainvälisen yhteiskunnallisen vallankumouksen toimeenpanemisesta. Ja tämä lieneekin ollut ainoa mahdollinen realinen pohja asialle, jos kerran sille tielle välttämättä tahdottiin lähteä. Sillä olihan etukäteen selvää, että tällainen taistelu myöskin toiselta puolen tulisi muodostumaan kansainväliseksi, kosk'ei ensiksikään Suomessa ollut entisestään aseita eikä asetehaita, vaan olivat aseet hankittavat ulkoa, ja koska toiselta puolelta varsinkin länsimaisen kapitalismin intresseissä oli rajottaa bolshevistisen kommunismin peikko Venäjän kansallisten rajain sisäpuolelle; Venäjän yläluokka oli täysin voimaton, niin suuri halu kuin sillä luonnollisesti olisi ollutkin päästä yhteistyöhön länsimaiden kapitalistiluokkien kanssa.

Tässä taistelussa ei siis meikäläisen työväenluokan johdon puolelta ollut kysymyksessä Suomen itsenäisyys puolelta tai toiselta, vaan venäläisen bolshevistisen kommunismin toimeenpaneminen Suomessa ja samalla sen levittäminen myöskin länsi-Eurooppaan. Olosuhteet ovat tässä ilman muuta vieneet siihen, että punaset kaartit ovat saaneet aseensa ja apuväkinsä Venäjältä ja valkokaartit päinvastoin Skandinaviasta ja Saksasta. Sekä venäläiset että meikäläiset bolshevikit olivat kyllä laske-
neet saavansa apua myöskin länsi-Euroopan työväen luokilta, laskeneet näiden ryhtyvän myöskin toimeenpanemaan yhteiskunnallista vallankumousta omissa maissaan. Mutta tässäpä onkin laskelmien perusvirhe. Länsi-eurooppalainen poliittisesti koulutettu työväki ei nimittäin olekaan lähtenyt mukaan bolshevistisiin vähemmistödiktaturi-hullutteluihin eikä todennäköisesti lähdekään. Tästä ei kuitenkaan meikäläinen ylimielinen työväenliikkeen johto ottanut edeltäpäin selvää, ja niin joutui maamme sosialidemokraattinen puolue ja työväki sellaisen keikauksen uhreiksi, että ne, kun ne aikaisemmin ovat sekä teoriassa että menettelytavoissaan täydellisesti ottaneet
esimerkkiä länsimaisten sivistysmaiden sosialidemokraattisista puolueista, nyt yht'äkkiä liitettiin itämaiseen rintamaan, sellaisen kansan johdon alle, jonka keskuudessa taloudelliset olot ovat täysin kehittymättömät ja jonka jäsenistä on 93 % lukutaidottomia. — Samalla toimitti sosialidemokraattisen puolueemme johto Suomen työväen aseelliseen liittoon sellaisen kansan työväenluokan kanssa, joka mailmansodan aikana sekä aseittensa että sodan johdon puolesta oli osottautunut kehnoimmaksi Euroopan suurvalloista, kun päinvastoin valkokaartien voi laskea saavan apua koko länsi-eurooppalaiselta kapi-

talismilta ja ennenkaikkea siitä maasta, joka oli voittajana suoriutunut sodassa melkein koko mailmaa vastaan. Ja entä sitten se johto, joka punakaarteilla oli taistelussa käytettävinaan! Sillä ei ollut ensiksikään mitään sotilaallista sivistystä ja toiseksi oli niissä Haapalaisen y.m. tapaisia tunnettuja vanhoja juoppoja. Useat olivat lisäksi työväelle ennestään täysin tuntemattomia. Jo tavallisella järjellä ja ajattelukyvyllä varustettu ihminen voi tämä asiointila silmäin edessä käsittää, että *alkaneen taistelun täytyi päättyä työväenluokan tappioon*. Mutta vaikka Ruotsin sosialidemokraattinen puolue vielä erikoisesti lähetti lähetystön selittämään meikäläisille bolshevikeille asemaa ja kehottamaan näitä ryhtymään kompromissamaan vastustajan kanssa, jotta voitaisiin pelastaa Suomen sosialidemokraattinen puolue ja työväenluokka edes suurimmista onnettomuuksista, niin hylkäsi kansanvaltuuskunta kylmästi tarjotun avun! *Tässä asiassa pelattiin työväenluokan ja sosialidemokraattisen puolueen laskuun ilman minkäänlaista valtakirjaa niin korkeata peliä, ett'ei mikään sosialidemokraattisen puolueen keskinen rikoslaki riitä sitä rankaisemaan!*

Mutta toimeenpantu työväendiktaturi oli myöskin jo yhteiskunnallisena mahdottomuutena etukäteen kuolemaan tuomittu. Tähän oli vaikuttamassa useampikin asiahaara. Niistä on ensimmäisenä mainittava *elintarvekysymys*. Tokoi julkaisi heti kaappauskauden alussa aikaisemmin mainitsemani valheen, että Svinhufvudin hallitus oli tahallaan keskeyttänyt viljan tulon Venäjältä Suomeen. Asian todellinen laita on kuitenkin niin, että Venäjällä vallitseva täydellinen anarkia on vaikuttanut ja edelleen vaikuttaa sen, ett'ei Venäjällä saada viljaa kulkemaan riittävästi edes omiin kulutuskeskuksiin, saa-

tikka sitten ulos maasta, jotenka ei ole enään ollut eikä edelleen ole mahdollisuutta saada Venäjältä sellaisia viljämääriä, että ne vähääkään riittäisivät maamme tarpeisiin. Ja lännen kapitalistit eivät myöskään missään tapauksessa olisi laskeneet viljaa maahamme näissä oloissa. Mutta toiselta puolelta kulutti sota viljavaroja paljon suuremmassa määrässä kuin normaliolloissa olisi tapahtunut. Täten olisi ollut varmaa, että yleinen nälkä olisi kaatanut punasen diktaturin hallituksen, joskin tämä kaatuminen olisi ollut hitaampaa, mutta samalla kauheampaa kuin kaatuminen asetaistelussa. Ainoa pelastus tässä suhteessa on meillä enään vain Saksassa, josta todella kuuluukin luvatus meille viljaa.

Toinen punaselle diktatuurille haitallinen asia oli *työttömyyskysymys*. Mailmansodan aikana oli teollisuutemme suurelta osaltaan — isänmaallisesti kyllä! — sovellettu Venäjän valtion sotatarpeita silmällä pitäen. Kun sitten Venäjän valtio yht'äkkiä keskeytti sotatarvetilauksensa ja samalla lakkautti erilaisten raaka-aineiden lähetyksen, joutui suuri osa teollisuuttamme yht'äkkiä suureen lamaannustilaan. Tähän oli yhtenä tekijänä myöskin se seikka, ett'ei teollisuudella ollut käytettävänä muuta kuin Venäjän markkinat, jotka eivät mitään ostaneet tai, jos olisivat halunneet ostaakin, eivät kyenneet mitään maksamaan. Teollisuusmiesten ja hallituksen puolesta asetettiin komiteoita pohtimaan keinoja pulan auttamiseksi ja yhä lisääntyvän työttömyyden torjumiseksi. Jos teollisuuden johdon valtion käsiin otto sillä kehityksen asteella, jolla meidän teollisuutemme on, jo normaliolloissakin olisi ylivoimainen tehtävä, oli aivan järjetöntä nykyisellä hetkellä mennä ottamaan kaappaustietä tottumattomiin käsiin maan teollisuuslaitoksien hoitoa, kun eivät

edes tottuneet ammattimiehet olisi saaneet niitä kunnollisesti toimimaan. Kaiken valheellisen kehumisen keskellä paljastui tässäkin suhteessa totuus koko alastomuudessaan senkautta, ett'ei valtion haltuun otettu paperiteollisuutemme kyennyt hankkimaan paperia riittävästi edes »Työmies»-lehdelle. Kaappaushallitus olisi kyllä kyennyt joksikin aikaa »torjumaan työttömyyttä» painattamalla uutta paperirahaa ja siten pitämällä työväestöä hyvissä palkoissa ja rahoissa, mutta se olisi vienyt rahan arvon niin alas, ett'ei niillä olisi saanut ulkomailta yhtä vähän raakaaineita teollisuuteen kuin viljaakaan, mikäli niitä yleensä muutenkaan olisi voitu saada ainakaan länsimaiden kapitalisteilta. *Tässäkin suhteessa olisi siis kaappaushallituksella ennemmin tai myöhemmin ollut jyrkkä seinä vastassa ja työväestöllä sitä suurempi kurjuus, mitä myöhemmin katastrofi tätä tietä olisi tapahtunut.*

Kolmas punaselle diktaturille mahdolloin kysymys oli *virastojen toiminnan järjestäminen*. Meidän kadehdittu virkamiehistömme oli lähes 20 vuoden kuluessa saanut olla melkein yhtämittaa tulessa Venäjän tsarismin harjoittamaa laittomuutta vastaan taistelemassa. Parhain osa virkamiehistöstä oli oppinut turvautumaan passiiviseen vastarintaan, ainoastaan selkärangattomimmat ainekset olivat alistuneet systemiin. Mutta kun kerran suurin osa virkamiehistöstä oli uskaltanut uhmata Venäjän itsevaltiutta vastaan, jopa istuneet kuukausia Krestyssä y.m., niin oli katsottava edeltäpäin aivan varmaksi, että nyt tulisi koko virkamiehistö asettumaan laitonta punasta diktaturia vastaan, jonka vallan voi jo edeltäpäin katsoa hyvin lyhytaikaiseksi ja jolla ei ollut edes syötteinä tsarihallituksen tarjoamia valtioneuvos-tittleitä ja muita »prenikoita».

Tähän vastattanee, että virastojen kansanvaltaistuttaminenhan oli juuri sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ohjelmassa ja nythän päästiin vaivatta eroon vanhoista virkamiehistä. Tämä pitänee paikkansa esim. senaatin virkamiehiin nähden, jotka kieltämättä vaan olisivat olleet paljaaksi harmiksi näkemässä kansanvaltuuskunnan uudenaikaista touhuilua, mutta ajanpitkään olisi täälläkin varmasti tullut vaikeaksi suoriutua ilman »lakijuristeja». Mutta monilla muilla aloilla on heti huomattu välttämätöin spesialistien tarve ja oikein rukoilemalla rukoiltu erilaisia virkamiehiä tulemaan toimiinsa. Ilmotusten muoto on tavallisesti ollut: »Palkan suuruus ei ratkaise, vaan kyky». Virastojen kansanvaltaistuttaminen onkin käytännössä paljon mutkikkaampi kysymys kuin teoriassa, sillä kysymyshän on virkamiesten kansanvaltaistuttamisesta ja siinähan ei pitäisi olla niin paljon toivomisen varaa tällaisessa maassa, jossa säätykierto on niin ylen nopea. Tästä olisi mielestäni vain otettava se oppi, että *sosialidemokraattisen puolueemme tulisi enemmän, mitä tähän asti ainakin käytännössä on tapahtunut, antaa myöskin henkiselle työlle sille kuuluva arvo ja koettaa voittaa yhteyteensä henkisen työn tekijöitä mahdollisimman laajoilta aloilta ja ainakin niiltä aloilta, jotka taloudellisen asemansa puolesta ovat ruumiillisen työn tekijäin kanssa samalla tasolla, eikä, kuten tähän asti on tapahtunut, koettaa työntää henkisen työn tekijöitä puolueen lähettyviltä pois.*

Vallankaappausmiehemme tekivät tässä virastojen hoitokysymyksessä sen virheen, että heidän sormensa syhyivät jokaiseen pikkuasiaankin ja tahtoivat saada käsiinsä, voi melkein sanoa, samalla kertaa kaiken, mitä oli taivaan ja maan välillä. Kunnallishallinnon käsiin otto kuului

luonnollisesti jo läheisesti itse systemiin. Useat olivat jo uuden kunnallislain voimaanastumisen jälkeen sitä mieltä, että sosialidemokraattisen puolueen edustajilla olisi esim. Helsingin kunnallishallinnon johdossa tullut olemaan hyvin ylivoimainen tehtävä, jos olisivat valtuuston vaaleissa sattuneet joutumaan enemmistöön. Ja silloin olisi kuitenkin toimittu laillisella pohjalla. Laittomalle työväestön vallankaappaushallitukselle olisi Helsingin kaupungin rahaasiain hoito laittomine verotuksineen y.m. käynyt vielä mahdottomammaksi, vaikka sen johtoon olisi saatu »itse pääenkeli taivaasta». *Katastrofi tälläkin alalla olisi pakostakin ollut aivan heti edessä, niin-pian kuin Suomen pankin setelipaino olisi tullut kyvyttömäksi tyydyttämään kysyntää kaikilla aloilla, josta punakaartilaisien tshekit jo olivat osotuksena.*

Kunnallishallinnon käsiin otto lienee kuitenkin, kuten sanottu, ollut systemistä johtunut välttämättömyys. Mutta mikä kiire oli mennä erottamaan kansakoulunjohtokuntia ja panemaan sinne omia »komisariuksia», kun sen kautta ainoastaan saatettiin kansakoulunopettajat lakkoon ja kansakoulut seisomaan? Mitä syytä oli sekaantua teatterien toimintaan ja vielä enempi, mitä järkeä oli seota sellaisten keskusvirastojen kuin esim. vankeinhoitohallituksen ja kouluylivaltuutuksen toimintaan ja saattaa nämä virastot keskeyttämään toimintansa? Siinä ei ollut mitään järkeä! Se osottaa vaan samaa sekasotkua toiminnassa virastojen ulkopuolella kuin silminnäkijäin kertomusten mukaan tänä aikana vallitsi näiden virastojen sisäpuolellakin, ja tämänkin toiminnan olisi senvuoksi jonkun ajan kuluttua täytynyt luhistua omaan mahdottomuuteensa.

Katseli tätä kysymystä näin miltä puolelta tahansa,

tulee joka kerta samaan lopputulokseen, että *toimitetun valtiokaappausyrityksen täytyy ennemmin tai myöhemmin kaatua ensi kädessä aseisiin ja joka tapauksessa nälkään, työttömyyteen ja hallituskyvyn puutteeseen.* Tämän asiain-tilan täytyi olla jo etukäteen selvillä sille, joka tahtoi käyttää tervettä järkeä, ja sitä täytyy ainakin työväenjohtajilta vaatia. Jos näillä olisi todella ollut seikkailuhalun sijasta suurempi edesvastuuntunne tai oikeampi käsitys asemansa velvoituksesta, niin olisi Suomen kansa ja ennenkaikkea sen työväenluokka säästynyt valtiokaappauksen aiheuttamista onnettomuuksista.

5. „Vallankumouksen“ syyt.

Vallankumousmiesten taholta vastataan minulle tähän, etten minä lainkaan ymmärrä vallankumousta. Minä luulen kuitenkin ymmärtäväni *tätä* vallankumousta aivan riittävästi. Minä en kuulu niihin, jotka luulevat, että tällaiset tapahtumat voidaan loihkia esiin joillakuilla kiihotuspuheilla tai paloartikkeleilla lehdistä ilman mitään perustaa. Mutta toiselta puolelta olen vakuutettu siitä, että vallankumoukselle suotuisaakin maaperää voidaan viljellä monella eri tavalla, riippuen siitä, missä määrässä viljelijät käsittävät maaperän oikean laadun, keksivät oikeat viljelystavat ja ovat selvillä, mitä päämäärää varten viljelemisen tulee tapahtua.

Jo tämän kirjoituksen alkupuolella koetin kuvata meidän vallankumousmaaperämme laatua. Esitin myöskin muutamia viimeaikaisia tapauksia, jotka tätä maaperää kehittivät vallankumousta kohti. Näistä lienee läheisimmin vaikuttanut *elintarvepula*. Mutta onhan esiintynyt mailmansodan aikana samallaista elintarvepulaa ja vielä suurempaakin länsi-Euroopan maissa, kuten esim. Saksassa, ilman että siellä on työväki noussut samallaiseen kuohuntaan kuin meillä. Näissä maissa ja ennenkaikkea Saksassa lienee tähän vaikuttanut, paitsi sosialidemokraattisen työväenliikkeen suurempaa kehittyneisyyttä,

siellä työväenluokan hyväksi toimeenpannut erilaiset reformit. Bismarck Saksassa oli vanhoillinen valtiomiehenä, mutta hän ymmärsi yhteiskunnallisen reformityön tärkeyden ja hänen toimeenpanemansa laajat yhteiskunnalliset reformit lienevät etukädessä vaikuttaneet sen, että Saksan yhteiskunta jaksaa läpäistä mailmansodan ilman Bebelinkin ennustamaa suurta katastrofia. Meillä on vastaavanlainen reformityö tekemättä yläluokkamme vanhoillisuuden ja lyhytnäköisyyden vuoksi.

Tahdon senvuoksi nyt tuomiolle käytäessä kehottaa porvarillisia puolueitamme lakasemaan myöskin omia rappusiaan. Tämän tahdon sanoa ennen kaikkea ruotsalaiselle puolueelle. Sillä ei ole tässä maassa esiintynyt ainoatakaan valtiolliseen kansanvaltaan tai yhteiskunnalliseen edistykseen tähtäävää uudistuspyrkimystä, jota tämä puolue ei olisi viimeiseen asti kaikin voimin vastustanut. Säätyvaltiopäivien aikana oli sillä ratkaiseva sananvalta maan asioissa, koska sillä oli kahdessa säädysssä enemmistö, ja tätä valtaansa se mitä tarkimmin varjeli sekä kielellisen että taloudellisen valtansa ylläpitämiseksi maassa. Äärimmäisen oikeiston taholla huudetaan nyt intohimoisesti, kuinka yleensä koko työväenluokka olisi rangaistukseksi muutettava oikeudettomaksi pariasluokaksi. On kuitenkin muistettava, että meikäläinen työväenluokka vapautui täydellisestä valtiollisen pariasluokan asemasta vasta n. 10 vuotta sitten ja kunnallisen pariasluokan asemasta vasta marraskuun suurlakon jälkeen, kun esim. Saksassa on ollut voimassa yleinen äänioikeus jo vuosikymmeniä. Asiantilan palauttaminen entiselle kannalle ei olisi siis muuta kuin entisen virheen ja yhden viimeisten tapahtumain syyn uusimista.

1905-vuoden Venäjän ensimmäinen vallankumous sitten

tuli ja kansanvaltaistutti yhdellä kertaa koko säätyeduskunnan. Mutta kunnallinen edustus jäi entiseksi raha-harvainvaltaiseksi. Ja tätä valtaa varsinkin meidän ruotsalaisen puolueemme johto viimeiseen saakka mitä yksipuolisimmin koetti pitää käsissään. Eihän siitä ole kuin pari vuotta, kun esim. »Hufvudstadsbladet» purki vihaansa siitä, että ruotsalaisen puolueen hajaantumisen vuoksi oli raatimieheksi Helsinkiin valittu henkilö, joka ei lukeutunut ruotsalaiseen puolueeseen. Onko tämän puolueen jäsenillä näin ollen oikeutta paheksua sitä, että sosialidemokraattinen työväki vallankumouksen aikana tahtoi pitää polisilaitoksen sosialidemokraattisen puolueen jäsenten käsissä! — Samaa voi sanoa myöskin suomenkielisten porvarillisten ja ennenkaikkea manttaali-miesten kunnallisesta raha-harvainvaltaisuudesta.

Entä sitten Saksan, Englannin y.m. maiden oloja vastaava uudistustyö? Se on meillä säätyeduskunnan vanhoillisuuden vuoksi kaikki tekemättä. Mitä yksikamarinen eduskunta siinä suhteessa sosialidemokraattisten edustajien aloitteista ja painostuksesta vallankumoukseen asti sai tehdyksi, sekin estettiin taas erilaisten porvarillisten piirien ja venäläisen hallituksen yhteistyön kautta voimaan pääsemästä. — Säätyvaltiopäiväin säätämistä laeista sopii erikoisesti näyttää sen viimeinen torpparilaki, joka säädettiin 1902, mutta ensimmäisissä yksikamarisen eduskunnan vaaleissa julistivat kaikki suomenkieliset porvarillisetkin puolueet sen täysin kelvottomaksi. Muuten voi erikoisesti tässä kysymyksessä sanoa, että kun torpparikysymys todennäköisesti lähitulevaisuudessa tulee radikaalisti ratkaistua, saavat ne maanomistajat, jotka asiassa nyt mahdollisesti joutuvat kärsimään, syyttää siitä säätyvaltiopäiväin vanhoillisuutta ja uuden edus-

kunnan porvarillisten puolueiden jarrutusta asian ratkaisussa.

Kuvaavana esimerkkinä porvarillisten ryhmien harjoittamasta jarrutuksesta yksikamarisen eduskunnan säätämien lakien voimaan tuloa vastaan on kieltolain ja työväensuojeluslakien kohtalo. Kun kieltolaki oli tullut eduskunnassa jopa kahdestikin hyväksyttyä, kieltäytyivät silloiset kotimaiset hallituksemme lähettämästä sitä Pietariin vahvistettavaksi. Kun venäläisen senaatin vallassa ollessa rupesti kuulumaan ääniä, että kieltolaki tulisi vahvistetuksi, nosti varsinkin »Hufvudstadsbladet» asiasta aika metakan, hyökäten samalla kansaneduskuntaa vastaan tavalla, jollaiseen vaan ryhtyvät eri maiden »mustasotnialaiset» lehdet. Ja kieltolaki jäi vahvistamatta, kunnes se nyt vallankumouksen jälkeen vedettiin »arkistosta» esiin ja vahvistettiin. — Työväensuojeluslaista ilmestyi samoin venäläisen senaatin vallassa ollessa uutinen lehtiin, että senaatti oli päättänyt lähettää ne Pietariin vahvistettaviksi. Taasen sama hälinä porvarillisissa lehdissä, varsinkin »Hufvudstadsbladetissa». Samalla turvauduttiin tuttuihin senaatin takarappuihin: teollisuushallituksen ylitirehtöri ja eräs työnantajaliiton edustaja kiipesivät senaikaisen senaatin mahtavimman miehen kreivi Berg'in luo, ja asetusten vahvistaminen lykkääntyi samoin — vallankumouksen yli. — Esimerkkejä voisi jatkaa. 8-tunnin työpäivälaki ja kunnallislaki olisivat m.m. tulleet vireksimmäksi jatkoksi, jos eivät olosuhteet olisi niin odottamatta muuttuneet.

Maaperä oli siten vallankumoukselliselle toiminnalle valmistunut. Mutta aivan toinen kysymys on, täytyikö tällaisen työväenluokalle onnettoman ja jo etukäteen epäonnistumaan tuomitun »vallankumouksen» silti tapahtua

aivan välttämättömyyden pakosta, vai eikö sitä olisi voitu sopivalla johdolla välttää ja suunnata kuohuntaa normaliteiteille. Tämä olisi mielestäni ainakin pääasiassa ollut mahdollista, jos johto olisi ollut tehtävänsä tasalla. Käytännön asian valaisemiseksi esimerkiksi. Sanotaan, »ett'ei pidä panna tulta tappuroihin». Tämä lauseparsii tarkoittaa sitä, että pellavat ovat erittäin tulenarkaa tavaraa. Mutta tämä ei merkitse sitä, että jokaisen pellavavaraston täytyy syttyä palamaan. Päinvastoin pellavatehtaan omistaja suojelee pellavavarastojaan mitä huolellisimmin kipinästä, käyttääkseen ne hyödylliseen tarkoitukseen.

Myöskin vallankumouksissa täytyy, paitsi syttyvää massaa, esiintyä myöskin sytyttäjät ja sytykkeet. Myöskin porvariston taholla on esiintynyt erikoisia sytytystapauksia, joista olen aikaisemmin eräitä kosketellutkin. Mutta tämän kirjoituksen pääasiallisena tarkoituksena on eräänlaisen itsekritiikin harjoittaminen sosialidemokratian puolueen ja sen johdon omaan menettelytapaan nähden eikä porvarillisten ryhmien tekemien erehdyksien kaiveleminen, jotenka olen koskenut viimeksi mainittuihin ainoastaan niin paljon kuin asioiden yhteys kulloinkin mielestäni on vaatinut.

Socialidemokraattisen johdon ja sanomalehdistön käyttämistä sytykkeistä on mielestäni ollut tuhoisin jo aikaisemmin kosketteleman pelotus porvariston aseistautumisesta ja hyökkäämisestä järjestyneen työväen kimppeen. Tämä se vaikutti punakaartien synnyn. Socialidemokraattisen eduskuntaryhmän täysin mahdolloin esiintyminen eduskunnassa ja punakaartien olemassaolo sitten johtivat marraskuun suurlakkoon. Tämän yhteydessä tapahtuneet santarmimaiset kotietsinnät ja yksityismurhat taas ikäänkuin pakottamalla pakottivat porvariston

ryhtymään aseistautumaan. Jos esim. olisi porvariston taholta vastaavalla tavalla syyttä suotta loukattu työläiskotien kotirauhaa ja työläisluokan jäsenten henkilöistä turvallisuutta, olisin minä ainakin ollut valmis kiihottamaan työläisluokkaa turvautumaan aseelliseen puolustukseen. Mutta nyt olivat punakaartilaiset päinvastoin kokonaan hyökkäävänä puolena ja täytyi todella ihmetellä sitä mielen malttia, ett'ei marraskuun suurlakon aikuisissa lukuisissa sekä päivillä että varsinkin öiseen aikaan toimitetuissa kotitarkastuksissa yksikään käsi noussut aseelliseen vastarintaan. Se osotti joka tapauksessa, että aseita ei ollut sanottavasti olemassa. Mutta että porvarillisten taholla sen jälkeen ryhdyttiin voimien mukaan aseistautumaan ja luomaan lujaa järjestysvaltaa, on enemmän kuin luonnollista. Se kuului jo hallituksen velvollisuuksiinkin, sillä oli nyt maassa minkälaiset olot ja hallitus tahansa, tarvitsee hallitus ehdottomasti myöskin luotettavan järjestysvallan auktoriteettinsa tukemiseksi. Tällaisen puute oli »Tokoin senaatin» suurin heikkous. Nyt kuitenkin muodostui lujan järjestysvallan luominen vastineeksi taisteluhaasteeseen, mikä taas saattoi haasteenantajan, punakaartit, myöskin kiukkuisesti aseistautumaan liittolaisensa, Venäjän bolshevikkihallituksen turvissa.

Näin oli siis maahan syntynyt kaksi toisilleen vastakkaista armeijaa, punakaarti ja valkokaarti, joka viimeksi mainittu sitten julistettiin hallituksen sotaväeksi. Näiden keskinen yhteenotto lienee tuskin enään ollut vältettävissä, jotenka ei ansaitse kiistellä siitä, kumpi taistelun aloitti. Mutta minä olen ehdottomasti sitä mieltä, ett'ei tähän asiaan olisi saanut seottaa sosialidemokraattista puoluetta eikä ammattijärjestöä, vaan olisi se tullut jät-

tää kokonaan punasen kaartin asiaksi. Jos mainittujen järjestöjen toimihenkilöt olisivat tahtoneet liittyä mukaan, olisi se ollut heidän yksityisasiansa, ja he olisivat voineet tehdä sen punakaartin jäseninä. Olen jo edellä (siv. 38) esittänyt, että se marraskuun puoluekokouksen päätös, joka antoi näennäisen oikeuden kytkeä sosialidemokraattisen puolueen asiaan, oli jo itsessään täysin bolshevistinen ja epäsocialidemokraattinen. Mutta ei edes tätäkään päätöstä punakaartilais-bolshevikkien taholta noudatettu eikä muutenkaan noudatettu puolueen järjestyssääntöjä. Näin valittiin edellä mainitut punakaartilaisedustajat puoluetoimikuntaan täydellisesti puolueen järjestyssääntöjä rikkoen, jotta saatiin edes puoluetoimikuntaan punakaartilaisdiktaturille enemmistö. Mutta kun ei voitu vaikuttaa yhtä vähän puolue-neuvoston kuin socialidemokraattisen eduskuntaryhmäkään kokoonpanoon tällä tavalla ja kun tiedettiin, että niissä molemmissa ja ainakin eduskuntaryhmässä olisi ollut punakaartilaisdiktaturia vastustava enemmistö, rikottiin puoluekokous päätös ilman muuta, eikä kutsuttu socialidem. eduskuntaryhmää lainkaan kokoon asiasta päättämään ja puolue-neuvosto kutsuttiin kokoon viikkoa tapahtuman jälkeen tosiasiaa toteamaan. Täten toimittivat punakaartilaisseikkailijat vallankaappauksen myöskin itse socialidemokraattisessa puolueessa. Painovapauden ollessa Haapalaisen y. m. ennenkuulumattoman ankaran ennakkosuurin ja pistinuhan alaisena ja kokoontumisvapauden taas täysin maahanpoljettuna ei ollut mitään keinoa tehdä asemaa selväksi työläisjoukoille ja niin voitiin socialidemokraattisen puolueen jäsenet pakottaa puoluevelvoituksella lähtemään mukaan taisteluun. Kuten aikaisemmin jo mainitsin, käytettiin tässä lisäapuna kauheata terro-

riakin, niin että voitiin esim. sydäntautia sairastava potilas viedä tautivuoteelta rintama- tai ainakin vartiopalvelukseen, kuten tiedän tapahtuneen. *)

Jos taisteluun olisi lähdetty vain punakaartin nimessä, olisivat siihen silti yhtä hyvin voineet ottaa osaa samat kuin nytkin, mutta ammatilliset ja puoluejärjestöt olisivat siten säästyneet edesvastuusta samoin kuin ne sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, jotka eivät katsoneet voivansa kaappausta kannattaa. Sosialidemokraattisen puolueen leipäpolitiikoitsijoitten selkärangattomuus tässä muuten paljastui täydessä karvassaan: useatkin heistä olivat alussa tapahtumaa vastaan eivätkä uskoneet sen menestymiseen, mutta sinne he vaan vähitellen tippuivat kansanvaltuuskunnan helmaan vähitellen melkein kaikki — »velvollisuudentunnosta!» Olisi ollut paljon enemmän velvollisuudentunnon mukaista vastustaa vaikka päänsä

*) Nämä tosiasiat silmäin edessä vuotaa sydän verta sen kärsimyksen näkemisestä, jonka alaisena työväenluokan jäsenet tällä hetkellä ovat, mutta jonka lievittämiseen ei löydy keinoja. Tahtoisin kuitenkin panna nämä seikat niiden sydämelle, jotka joutuvat vangitsemaan ja tuomitsemaan valtiokaappaustapauksiin osaaottaneita työväenluokan jäseniä. Muuten ei tätä asiaa voida ratkaista ahtaalta lainopilliselta kannalta: »fiat justitia, pereat mundus» (toteutettakoon oikeus, vaikka maailma hukkuisi) vaan on siinä otettava huomioon paljon yleisiä seikkoja. Ennenkaikkea olisi saatava eduskunta kokoontumaan, heti kun se sotatoimien puolesta on mahdollista, että se säätäisi rajat amnestialle, jollainen on välttämätöin verrattain laajassa muodossa ja nopeasti jo senkin vuoksi, että suuri osa maan parasta työvoimaa pääsis pois vankeudesta yhteiskuntaa hyödyttävään työhön eri ammatialoilla. — Tärkeänä lieventävänä asianhaarana on yksityistapauksia ratkaistaessa otettava huomioon se seikka, että maan lallinen hallitus luotettavan ja riittävän järjestysvallan puutteessa ei kyennyt suojelemaan yksityisiä kansalaisia eikä edes antamaan menettelytapaneuvoja yksityistapauksia varten. Täten ovat eräissä asemissa olleet voineet katsoa toimineensa yhteiskunnallisesta velvollisuudesta, vaikeivät systemiä hyväksyneetkään. Näin tiedän esim. eräiden vanginvartioiden ja vankilakomisariuksien ajatelleen.

uhalla sellaista yritystä, minkä näki työväenluokalle on-
nettomuudeksi! Kaappausmiehet muuten ovat osotta-
neet aivan tarkoituksellista intoa kytkeä kaikki työväen-
järjestöt ja toimihenkilöt mahdollisimman tarkkaan mu-
kaan. Niinpä on kaikin voimin koetettu saada mukaan
myöskin kulutusosuuskunnalliset järjestöt, joskin pää-
asiassa onnistumatta, mikä todistaa tämän liikkeen toimi-
henkilöiden suurempaa edesvastuuntunutta.

6. Palaaminen normalioloihin.

Minä en kuitenkaan ole tarttunut kynään halusta mustata sosialidemokraattisen puolueen johtomiehiä tai muita valtiokaappauksen toimeenpanijoita, niin suuri kuin heidän rikoksensa onkin. Tarkotukseni on ollut ainoastaan tosiasioilla osoittaa asian oikea laita ja ennenkaikkea näyttää työväenluokan jäsenille, että vaikka he nyt joutuvatkin aseellisessa taistelussa häviölle, on heidän tappionsa kuitenkin vain näennäinen, eivätkä he tule voitetuiksi sosialidemokraatteina ja ammattijärjestöjen jäseninä, vaan bolshevistisina *anarkokommunisteina*, jollaiset kommuniyritykset kautta historian aikojen ovat omaan mahdottomuuteensa hukkuneet. Te ja teidän johtajanne, sensijaan että työväenliikkeemme on näihin asti sekä teoriassa että käytännössä nojautunut länsimaisten sivistyskansojen työväenliikkeiden kokemuksiin ja esimerkkeihin, olette nyt antautuneet venäläisten bolshevikkien johdettaviksi, ja nämä ovat johtaneet teidät sosialidemokratian valtatieltä anarkokommunistisille harhapoluille.

Tehtyä erehdystä ei tietenkään enään saa tekemättömäksi ja sen seuraukset*) ovat myöskin nyt kärsittävät.

*) Nämä seuraukset olisivat muuten paljon lievemmat, jos eivät punakaartilaiset vielä selvän häviönsä edellä jatkaisi sellaista varsin mieletöntä taistelua kuin todennäköisesti aikaisemmin on tapahtunut Oulun ja Tampereen kaupunkien sekä nyt viimeksi Helsingin kaupun-

Mutta tässä ei auta se, että heittäydytään toivottomiksi tai päinvastoin ehkä katkeran kostonhimoisiksi ja yrite-

gin puolustuksessa. Antaakseni asiasta mahdollisimman oikean ja vakuuttavan kuvauksen, esitän tässä seikkaperäisesti ne toimenpiteet, joihin eräiltä tahoilta ryhdyttiin Helsingin ja sen ympäristön aivan toivottoman puolustuksen estämiseksi: Keskiviikkona 10/IV aamulla klo 8 kokoontuivat tämän kirjottajan asunnossa herrat Väinö Tanner, Väinö Wuolijoki, Väinö Hakkila, Lauri af Heurlin, Heikki Ritavuori ja allekirjottanut keskustelemaan keinoista, millä saataisiin punakaartit luopumaan niille ilmeisesti täysin toivottomasta Helsingin ja sen ympäristön puolustamisesta. Kun kuitenkin sitten saimme tietää, että punakaartien päälliköitten samana aamupäivänä pitämä kokous oli hyljännyt Ruotsin lähetystön välityksellä sen tietoon tulleet Saksalaisen ylipäällikön tarjoamat antautumisehdot, emme katsoneet voivamme asiassa mitään tehdä.

Mutta sitten saapuivat luokseni klo 4 i. herrat Ritavuori ja W. A. Lavonius ilmoittaen yksityisinä henkilöinä ryhtyneensä yrittämään välitystä, että punakaartilaiset antautuisivat tšekäläisille valkokaartilaisille ennen saksalaisten tuloa, pyytäen välittämään heille pääsyn kaupunginpäällikkö Nyqvist'in puheille. En kyllä ollut milloinkaan tätä henkilöä aikaisemmin tavannut, mutta otin kuitenkin telefonatakseni hänelle ja saimme luvan heti saapua. Herra Lauri af Heurlinin vielä liityttyä mukaamme ryhdyimme keskusteluihin kaupunginpäällikkö Nyqvist'in kanssa tšekäläisten punakaartien antautumisesta. Hän sanoi esittäneensä samaa aikaisemmin päivällä pidetyssä punakaarti-päälliköitten kokouksessa, mutta jääneensä vähemmistöön, ja kehotti meitä kääntymään Ruotsin konsulaatin puoleen ja tulemaan yhdessä tämän konsulaatin edustajan kanssa punakaartilaisien kokoukseen klo 6.

Sovimme siitä, että herrat Ritavuori ja Lavonius menisivät ensin Ruotsin konsulaattiin asiasta keskustelemaan. Mutta heti kun olin saapunut kotiin, telefonattiin minulle Ruotsin konsulaatista, jonne kaupunginpäällikkö Nyqvist oli ilmottanut käynnistämme, että haluaisivat keskustella kanssani, ja muutaman minuutin kuluttua saapuivatkin luokseni kapteeni af Ekström ja neiti Sandell. He selostivat käyneensä aamupäivällä erään punakaartilaispäällikön kanssa saksalaisten rintamalla, vakuuttaakseen tätä vastarinnan mahdottomuudesta, ja tuoneet samalla saksalaisten ylipäällikön antautumisehdot punakaartien päälliköitten kokoukseen, joka kuitenkin kaikesta huolimatta oli päättänyt jatkaa vastarintaa. Esitin heille herrojen Ritavuoren ja Lavoniuksen tulon konsulaattiin ja heidän tekemänsä ehdotuksen sekä lähdin, kutsuen herra Lauri af Heurlinin mukaan, heidän kanssaan Ruotsin konsulaattiin, jonne vähää myöhemmin myöskin herrat R. ja L. saapuivat. Keskusteltuaan Ruotsin konsulaatin edustajien kanssa, tulivat nämä

tään yksityisillä henkilökostoilla tyydyttää työväestön taistelussa kärsimää tappiota. Ei; kerta kaikkiaan: ei!

kuitenkin siihen tulokseen, että heidän ehdotuksensa ei enään ollut mahdollinen. Herrojen R. ja L. poistuttua sovimme me kapteeni af Ekströmin kanssa, että lähtisimme punakaartilaisten kokoukseen, mikäli kokouksen taholta pyydetäisiin konsulaatin edustajaa kokoukseen saapumaan, kapteeni af E. tekemään selvää Saksan ylipäällikön antautumisehdoista ja punakaartilaisten taistelun toivottomuudesta sekä minä tulkiksi ja samalla painostaakseni kokousta tekemään antautumispäätöstä. Minä en tosin kovin paljon laskenut tällaiseen sivultapäin tulleeseen agitatsioniin, mutta luulin kuitenkin Albergasta pitkin päivää kuuluneen tykinjyskeen jonkun verran valmistaneen maaperää tällaiselle toiminnalle. Mutta jonkun ajan kuluttua ilmoitettiin konsulaattiin, ettei kokouksesta ollutkaan tullut mitään, koska sinne oli saapunut ainoastaan 10 henkeä.

Asema oli kuitenkin sangen kriittinen: Helsinki ja sen esikaupungit olivat vaarassa joutua kärsimään suuriakin vaurioita, ihmishenkiä aivan mielettömästi tulla menetetyiksi, Helsingissä olevien punakaartien vankien asema oli enemmän kuin epävarma y. m. Emme katsoneet näin ollen herra Lauri af Heurlinin kanssa voivamme jättää asiata vielä tähän, vaan lähdimme, mukanaamme tapaamamme kansanedustaja Oskari Suutala, uudelleen kaupunginpäälikkö Nyqvistin luo vaatimaan häntä antamaan julistusta Helsingin puolustuksen lopettamisesta. Hän ei kuitenkaan sanonut olevansa oikeutettu sitä yksin tekemään, vaan kutsutti sinne piiriesikunnan edustajat Johanssonin ja Hurskaisen asiasta päättämään. Kun ei tämäkään »päällystö» vielä uskaltanut ottaa asiata vastuulleen, peläten tulevansa ammutuiksi, kutsuttiin tilaisuuteen vielä kaikki osastopäälliköt. Me puolestamme pyysimme Ruotsin konsulaatin edustajaa saapumaan kokoukseen tekemään selvää tilanteesta ja saauivatkin sitten kokoukseen Ruotsin varakonsuli Jansson, kapteeni af Ekström ja neiti Sandell.

Tässä kokouksessa olleet punakaartilaispäälliköt tulivat yksimieliseksi Helsingin luovuttamisen välttämättömyydestä ja hyväksyivät asiassa julistuksen, jonka Nyqvist, Johansson ja Hurskainen allekirjottivat. Julistusta allekirjotettiin kaksi kappaletta, joista toinen jätettiin Ruotsin varakonsulille ja toinen lähetettiin kirjapainoon. Samalla antoi kapteeni af E. asiasta telefonitse (telef. Kilo 2!) tiedon Saksan päämajaan, samalla ilmoittaen, että milisit tulisivat viimeiseen asti toimimaan puolueettomina järjestyksen valvojina samoin kuin ruutikelareita vartioimassa olevat punakaartilaisetkin. Julistus päätettiin heti naulata julkisuuteen kaupungilla ja ilmoittaa punakaartien jäsenille asiasta vasta aamulla. Kun asia oli näin mielestämme saatu onnelliseen ratkaisuun, lähdimme me sivulliset kotimme klo 1¹/₂ r aikaan yöllä.

Tällainen meksikolainen rosvosysteemi tekee kaiken uudistustyön maassa mahdottomaksi ja työväenluokan aseman

Asia oli kuitenkin jollain tavoin tullut hurjimpien punakaartilaisten tietoon ja olivat nämä yöllä vangituttaneet julistuksen allekirjottajat, kieltäneet sen painattamisen sekä valinneet uudet päälliköt. Mutta loppuun asti väsymätön kapteeni af Ekström asettautui vielä tämänkin päällystön yhteyteen, vei yhden heistä mukanaan katsomaan saksalaisten rintamalle ja saapui sitten tämän kanssa punakaartilaisten kokoukseen torstaina 11 päivän aamupäivällä tekemään selvää punakaartilaisten vastarinnan täydellisestä mahdottomuudesta. Kokouksessa oli ollut läsnä 70 à 80 punakaartilaista ja oli tässä kokouksessa eri puhujien vaikutuksesta yleinen mieliala selvästi *asettunut antautumisen kannalle*. Mutta silloin otti puheenvuoron *kansanvaltuutettu Kiviranta*, joka samana aamuna oli pakoretkeltään Viipurista palannut Helsinkiin, ja ilmoitti tulleen Viipurista Helsinkiin vartavasten tuomaan oikeita tietoja punakaartilaisille, joiden mieliala muka porvarillisten levittämien väärin huhujen johdosta oli laskenut. Sitten ilmoitti hän varmoina tosiasiaina, että Hankoon oli pienellä jäänmurtajalla tullut ainoastaan 400 valkokaartilaista, joista pääosa oli joutunut saarroksiin, että pohjoisesta etenevät punakaartit olivat jo vallottaneet Vaasan y.m., y.m., sanalla sanoen, *että punakaartiin sotilaallinen asema oli mitä edullisin*. Kaikki nämä täysin itsetietoiset valheet olivat saattaneet kokouksen jäsenet sellaisen sanoin kuvaamattoman riemun ja sotaisan innostuksen valtaan, ett'ei enään voinut olla kysymystäkään aseiden laskemisesta, vaan riensivät kaikki kadulle kiihottamaan toisiakin taisteluun. Seuraavana päivänä sitten sama Kiviranta otti Sörnäisten kuritushuoneesta 355 kuritushuonevankia punakaartin riveihin.

Olen esittänyt tämän asian näin yksityiskohtaisesti, koska se ainakin Helsingin työväelle on hyvin valaiseva. Ja minä kysyn nyt teiltä, Helsingin työläiset, olette sitten olleet valtiokaappauksen kannattajia tai vastustajia, että liiottelenko, kun nimitän mainittuja sanotun Kivirannan tekoja täydellisiksi konnantöiksi. Ja minun täytyy katsoa mainitun Kivirannan kanssa näihin konnantekoihin kanssasyylisiksi ne kansanvaltuuskunnan jäsenet y.m. henkilöt, jotka Kivirannan tänne lähettivät.

Olen edelliseen yhteydessä tullut tehneeksi selvää siitä työstä, mitä Ruotsin konsulaatin edustajat ja varsinkin kapteeni af Ekström yleisen humanisuuden nimessä vaivojaan säästämättä ja oman turvallisuutensa uhalla tekivät koettaessaan pelastaa Helsinkiä ja ennenkaikkea sen työväkeä uhkaavalta tuholta. Mutta valtiokaappaushallitus tässäkin suhteessa kunnostautui, antamalla tänne Kivirannan kanssa saapuneen Rahjan kautta 12/IV vangita kapteeni af Ekström'in ja kuljettaa pois kaupungista Rahjan käsiin, josta kohtalosta hänet kuitenkin tapausten nopea kehittyminen pelasti.

entistä huonommaksi. Tässä on työväestöllä ja punakaartilaisilla ainoana keinona kerta kaikkiaan laskea aseet sekä yhteisesti että yksityisesti ja palata koetellulle sosialidemokratian valtatielle: parlamenttarisen, kunnallisen, ammattilaisen ja kulutusosastoiminnallisen työskentelyn tielle. Mutta tällaisena hetkenä on luotava katsaus taaksepäin ja otettava oppia eletystä elämästä. On hakattava pois se, mikä on puolueessa lahoa, on avattava ikkunat selälleen ja annettava raittiiden tuulien puhaltaa sisään!

Ennenkaikkea on sosialidemokraattisen puolueen sanomalehdistö puhdistettava siitä puolivalheellisuudesta, joka sille on antanut leimansa. Ja sitä varten on ensi kädessä saatava pääkaupunkiin puolueelle lehti, joka työväenluokan luokkataistelulle ja sosialidemokratialle uskollisena, mutta valheellisuudesta ja nulikkamaisesta edesvastuuttomuudesta vapaana sekä ulos- että sisäänpäin edustaa puoluetta sillä tavalla kuin työväenluokan ja sosialidemokratian arvo vaatii. Helpoimmin tulisi asia ratkaistua, jos voitaisiin »Työmies»-lehti tässä mielessä päätoimittajaa ja toimitusta myöten kokonaan uudistaa ja ottaa parlamenttaristen sosialidemokraattien käsiin. Mutta jos tämä ei käy päinsä, perustettakoon sitten Helsinkiin sosialidemokraattiselle puolueelle uusi päääänenkannattaja, jollaisen perustaminen »Suomen sosialidemokraatti»-nimisenä eräiden meidän parlamenttaristen sosialidemokraattien keskuudessa jo viime marraskuusta asti on ollut vireillä *). Jos siis sellainen lehti läheisessä tulevaisuudessa alkaa ilmestyä, niin voi järjestynyt työväki heti ottaa sen luottamuksella ja avosylin vastaan.

*) »Työmies»-lehden ilmestymisestä ei nyt voi olevan puhetta, kun uudenkin lehden julkaiseminen näyttää kohtaavan esteitä, niin uskomatonta kuin se onkin.

Voisin oikeastaan lopettaa kirjoitukseni tähän. Tahdon kuitenkin vielä sanoa muutaman sanan maanviljelijäväestölle ja kaupunkilaisporvarilliselle yleisölle, mikäli minun sanani niihin piireihin kuuluvat. Minä sanon ensiksikin sen, että teillä, jotka olette, kuten me kaikkikin, eläneet valtiokaappaushallituksen terrorin ja murhahimoisten joukkojen alaisina, on täysi syy äärimmäiseen katkeruuteen ja inhoon. Tänä aikana näillä alueilla tapahtuneet lukemattomat sekä yksityiset että joukkomurhat ovat todella olleet niin katalan häpeällisiä ja epäinhimillisen raakoja, ett'ei niitä lievennä mikään. Ja te olette selvinneet taistelusta voittajina sekä voitte siten sanella ehdot. Mutta minä uskallan sanoa, että tämä voitto tulee muodostumaan teille Pyrrhoksen voitoksi, jos te annatte koston intohimon olla määräävänä tekijänä, mutta *että päinvastoin tämän taistelun pohjalle voidaan rakentaa uusi suunta Suomen tulevaisuudelle, jos niin hyvin voittajien kuin voitettujenkin puolella unohdetaan taistelun aikaiset intohimot ja taistelusta johtuneet kärsimykset, — silti tietenkään vapauttamatta tihutöihin syyllisiä rankaisusta, — ja annetaan positivistien tekijöiden olla määräävinä.*

Tässä mielessä kutsun ennenkaikkea porvarillisten piirien radikaleja aineksia astumaan esiin muodostaakseen tähän maahan yhdessä sosialidemokraattisen puolueen parlamenttarisreformatorisen osan kanssa voimakkaan vasemmistoenemmistön, joka estää reaktсионin valtaan pääsyn sekä nopean ja laajan reformatorisen työn kautta vakiinnuttaa täällä yhteiskunnallisen rauhan.

Vetoan tässä suhteessa *ylioppilasnuorisoon*, jonka erästä osaa lähellä olen entisenä kuraattorina y. m. vaikutteista aina viimeiseen asti ollut. Viime kevännä vallankumouksen

jälkeen esititte juhlapuheissa, kuinka ylioppilas ja työmies käsi kädessä kulkee kadulla ja yksimielisinä valvoo vallankumouksen saavutuksia. Tämä puhe ei tietysti silloinkaan ollut asiallisesti aivan oikein, mutta olihan siinä niin paljon perää, että se sopi juhlapuheen aiheeksi. Mutta heti ensimmäisessä tilaisuudessa erotitte te kädestä, nimitäin vaaleissa, tarjoten kaikki voimanne porvarillisten ryhmien vaalitoiminnan hyväksi. Te väitätte tehneenne sen senvuoksi, että te ette luottaneet sosialidemokraattiseen puolueeseen itsenäisyysasiassa. Mutta täytyihän n. s. itsenäisyysryhmän oman äänenkannattajan jo ennen vaaleja tunnustaa, että ensimmäisillä sijoilla porvarillisten yhteisillä vaalilistoilla oli miehiä, joita täytyi katsoa Suomen itsenäisyyden vastustajiksi.*) Ja heti vaalien jälkeen tuli julkisuuteen porvarillisten ryhmien tunnustama perustuslakikomitean mietintö, joka suomen itsenäisyyteen nähden jäi paljon jälkeen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kannasta. Kädenoton, vaikka löysänkin, erottaminen tällä syyllä oli harhaisku, ja itsenäisyysrintamamme ehjänä pysymiseen olisi ehdottomasti vaikuttanut edullisesti, jos edes huomattava osa ylioppilasnuorisoa olisi tuominnut promüganttisenaattorien eduskunnan hajoitusmanifestin julkaisemisen ja porvarillisten puolueiden kannan itsenäisyyskysymyksessä. Se olisi ennenkaikkea vaikuttanut sen, ett'ei kaartikysymys olisi tullut niin kireäksi. Allekirjottanut tuli keväällä kosketuksiin eräiden n. s. itsenäisyysmiesten kanssa näiden puuhaillessa ensimmäisiä itsenäisyyskaarteja, siihen tapaan kuin niitä

*) Samoin porvarilliset ryhmät, n.s. itsenäisyysmiehet mukaan luettuina, ottivat vielä syksyllä Kerenskin hallitukselta vastaan senaatin vallanlaajennusmanifestin, minkä vallan käyttö sitten osaltaan suuresti kärjisti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ja hallituksen välejä.

silloin sanomalehtiutisten mukaan koottiin Ukrainassa, nim. yksinomaan maan itsenäisyyden turvaamiseksi ja kotien suojelemiseksi maasta poistuvan venäläisen sotaväen ryöstöiltä. Olin itsekin niiden kannalla ja laadin edellä kertomallani tavalla asiassa alustuksen Helsingin työväenjärjestöjen eduskunnalle, ehdottaen sosialidemokraattisen puolueen puolueohjelman edellyttämän *kansanpuolustusjärjestelmän* toimeenpanoa, tosin sillä rajotuksella, *että se normalioalojen palattua pääasiassa muodustuisi pakolliseksi kansalliseksi urheilu- ja voimistelujärjestelmäksi*. Olen näin ollen alusta pitäen ollut täysin tietoinen teidän puuhaamienne kaartien yhteiskunnallisesta puolueettomuudesta ainakin suurin piirtein katsottuna, ja vielä enemmän tulin siitä vakuutetuksi, kun eräät syksyllä tapaamani ylioppilaskuntaan kuuluvat suojeluskaartimiehet vielä toivoivat suojeluskaartien ja punakaartien yhdistämistä. Se oli kuitenkin todennäköisesti mahdotonta. Mutta kun ylioppilaat olivat olleet suojeluskaartipuuhiä alkuunpanemassa ja kun mieliala suojeluskaarteja vastaan edellä esittämälläni tavalla työväestön keskuudessa kiihtyi, joutuivat ylioppilaat ensi kädessä tämän kiihkon esineiksi. Aseellisen taistelun kannalle joutuminen on luonnollisesti vielä erikoisemmin pahentanut asiaa. Kädenotto työmiehen ja ylioppilaan välillä on nyt siis mitä täydellisimmin irtaantunut. Mutta tällaisen tilanteen jatkuminen ei ole yhteiskunnallisesti terveellistä, vaan olisi uudelleen pyrittävä edes jonkinlaiseen kädenottoon työväestön ja ylioppilasnuorison välillä, josta viimeksi mainitusta jo nykyään suuri osa on proletariaatin asemassa ja vastaisuudessa vielä enempi. Ylioppilasnuorison tulisi senvuoksi, sen sijaan että se nyt, kuten kerrotaan, haaveksii ulkomaisista kruunupäistä

Suomen valtaistuimella, liittyä demokratiaan ja ruveta demokraattisten aatteiden esitaistelijoina yläluokan keskuudessa, niin epäkiitollinen kuin tämä tehtävä varsinkin viimeaikaisten tapahtumain johdosta onkin.

Esitän lopuksi muutamia piirteitä sen demokraattisen ja reformiohjelman, joka aivan läheisessä tulevaisuudessa olisi ratkaistava. Kiireellisin ja tärkein niistä on *hallitusmuotokysymys*, jonka mielestäni tulisi rakentua seuraaville pääperiaatteille:

1) Suomi on oleva tasavalta, jossa korkein valta on oleva yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla valitulla kansaneduskunnalla, jota ei sen valtakautena voida hajottaa;

2) Eduskunta asettaa hallituksen, jonka puheenjohtaja, presidentti, on maan hallinnollinen edustaja. Hallituksella ei ole veto-oikeutta lakien julkaisemiseen nähden, mutta oikeus ja velvollisuus tehdä eduskunnalle lakiesityksiä ja myöskin oikeus palauttaa jokin laki, jonka se katsoo puutteelliseksi, kerran uudestikäsittelyyn samaan eduskuntaan;

3) Määrätyt korkeimman vallan ratkaistavat asiat, kuten esim. virkamiesnimitykset, ovat jo perustuslaissa jätettävä hallitukselle; eräät määrätyt asiat voi eduskunta siirtää sille yksinkertaisella äänten enemmistöllä ja eräät määrätyt esim. 3/4 äänten enemmistöllä;

4) Järjestyslaitos ja kansanpuolustusjärjestelmän pohjalle rakentuva sotalaitos ovat alistettavat suoraan hallituksen alle;

5) Hallitus on jokaisesta teostaan vastuuvollinen eduskunnalle, yhteisistä päätöksistä yhteisesti ja osastopäätöksistä osaston päällikkö erittäin;

6) Valtiopäiväjärjestystä on vastaavalla tavalla muutettava, ikäraja alennettava y. m.

Hallituksen ideali olisi mielestäni luotettavan järjestysvallan omaava, mahdollisimman laajoilla valtuuksilla varustettu, yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella valitun kansaneduskunnan asettama hallitus, joka olisi kaikista teoistaan vastuuvollinen tälle kansaneduskunnalle. Silloin voisi todella sanoa kansalla olevan sellaisen hallituksen kuin se ansaitsee. Kun siten eduskunnan yläpuolella ei olisi mitään voimaa, joka voisi sen töitä jarruttaa tai niitä esim. eduskunnan hajotuksen kautta keskeyttää, voisi vaaleissa voittanut tai vaalien jälkeen eduskuntaan muodostunut enemmistöryhmä seuraaviin vaaleihin mennessä osottaa, mihin se on lainsäädäntö- ja hallintotietä pystynyt. Jos vielä määrätyleiselle vähemmistölle eduskunnassa jäisi tilaisuus äänestää jokin asia yhden kerran yli vaalien, olisivat täten kaikki kansanvaltaisuuden vaatimukset tyydytetyt ilman sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa olevaa itsessään epäkäytännöllistä yleistä kansanäänestystäkin, jos vaalit toimitettaisiin niinkin usein kuin joka kolmas vuosi. Presidentin valitseminen erikoisilla vaaleilla olisi mielestäni hyödytön puuha ja voisi johtaa ristiriitaisiin tuloksiin, esim. porvarilliseen esimieheen sosialistiselle hallitukselle tai päinvastoin, jotapaitsi demokratian kannalta täytyy vastustaa veto- y. m. oikeuksilla varustetun yhden miehen asettamista kahden yläpuolelle.

Muista ohjelmakysymyksistä mainittakoon:

Elintarvekysymyksen järjestäminen länsimaiseen tapaan;

Työttömyyden torjuminen;

Torpparikysymyksen radikaalinen ratkaiseminen;

Vanhuus- ja sairausvakuutuksen toimeenpanon jouduttaminen;

Verotuksen uudistaminen (progressiivinen verotus, arsiottoman arvonnousun erikoisverottaminen y. m.);

Koululaitoksen uudistaminen (kansakoulu pohjakouluksi, korkeampi opetus kansanvaltaistutettava);

Virastojen uudistaminen (m. m. keskushallitusten jäsenten toimet muutettava luottamustoimiksi);

Oikeuslaitoksen uudistaminen;

Apteekkikysymyksen ratkaiseminen (valtion ja kuntain monopoli);

Yleisen terveydenhoidon ja sairashoidon parantaminen (esim. tuberkulosin vastustamistyön tukeminen, työväen asuntokysymyksen edistäminen, parantoloitten rakentaminen mielisairaita ja keuhkotautisia varten, varattomille hankittava sairas- ja sairaalahoidon kohottaminen suunnilleen samaan tasoon kuin varakkaiden y.m.);

Kirkon ja valtion erottaminen sekä täydellisen uskonvapauden voimaan saattaminen (alkeellisin vaatimus sivistysvaltiossa!).

Luetteloa voisi jatkaa. *Kaikissa tapauksissa on pidettävä mielessä, että tässä maassa voidaan yhteiskunnallinen rauha luoda vain nopeilla reformeilla eikä raudalla ja intohimoisilla kostotoimenpiteillä!*

Liite (Levitetty Helsingissä 18/IV).

Julistus Suomen työvälle!

Työläiset! Toverit!

Nykyinen vaikea tilanne pakottaa meitä ainoalla käytettävänämmme olevalla keinolla — avoimella julistuksella — kääntymään puoluetovereittemme puoleen ensimmäistä ajatustenvaihtoa varten Suomen työväenluokkaa ja sosialidemokraattista puoluetta kohdanneen raskaan iskun jälkeen.

Sosialidemokraattinen puolue on tähän asti julistanut pyrkivänsä lopulliseen päämääräänsä: tuotannon sosialistiseen järjestämiseen yksinomaan kansanvaltaisilla keinoilla. Sen vuoksi on se joka maassa vaatinut yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta niin miehille kuin naisillekin. Se on vaatinut tällöisen äänestyksen kautta kokoonsaatua eduskuntaa ja hallitusta, joka kaikissa olosuhteissa on riippuvainen eduskunnasta. Sosialidemokratian pyrkimysten päämääränä on lyhyesti sanoen ollut semmoisen olotilan aikaansaaminen yhteiskunnassa, ettei mikään harvainvalta voi määrätä kansakunnan kohtalosta ja sortaa kansan enemmistöä, vaan että kansa itse yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella valitun eduskunnan kautta säätää omat, jokaista yhteiskunnan jäsentä velvottavat lakinsa, asettaa hallituksen ja siten joka suhteessa itse

hallitsee itseään. Tätä ajatusta, joka sisältää sen, että vähemmistön on alistuttava kansanenemmistön tahtoon, on sosialidemokratia sitkeästi taistellen koettanut ajaa voittoon ja saada toteutetuksi, koska se on ollut varma siitä, että se kerran itse on saavuttava oppiensa taakse kansan enemmistön.

Tosin on aikaisemminkin, vallankin työväenliikkeen alkuaikoina, esiintynyt henkilöitä, jotka ovat vaatineet työväestöä sen vähemmistönäkin ollessa ryhtymään aseelliseen, yhteiskunnalliseen vallankumoukseen, jos siihen suotuisalta näyttäviä olosuhteita ilmenee, ja tällöin hallitsemaan valtiota vastoin kansan todellista enemmistöä. Sikäli kuin sosialidemokratia työväenluokkaa valtiollisesti järjestäessään on kehittänyt menettelytapansa tarkein määritellyiksi, on tuollainen ajatuskanta kuitenkin kaikkialla hylätty. Sensijaan on valtiollisen kansanvalian toteuttaminen, semmoisena kuin se edellä on esitetty, ollut kaikkien maiden sosialidemokratian päämääränä. Missä valtiollinen kansanvalta on saatu toteutetuksi, missä kansan tahto eduskunnassa pääsee väärentämättömänä ilmoille ja missä kansaneduskunnalle on tunnustettu korkein valta — kuten oli laita meidän maassamme — siellä sosialidemokratia on tyytynyt ajamaan vaatimuksensa läpi parlamenttarisella toiminnalla. Tämän toiminnan tueksi ja työväenluokan aineelliseksi ja henkiseksi kohottamiseksi on se sen ohella pyrkinyt järjestämään työväenluokkaa lujiin valtiollisiin, ammatillisiin ja kulutusosuustoiminnallisiin järjestöihin. — Tämä on ollut sosialidemokraattisen puolueen kanta myöskin meillä Suomessa. Tällä kannalla ollen on täällä 20-vuotisella järjestötyöllä ja 10-vuotisella eduskunnallisella taistelulla saavutettu kauniita tuloksia, joihin tyydytyksellä voitiin viitata.

Viime aikoina ovat olot meillä kuitenkin surettavasti muuttuneet. Puolueemme on vedetty pois aikaisemmalta kannaltaan ja heitetty arveluttavaan ja tuhoisaan seikkailupolitiikkaan, jolla ei ole mitään tekemistä sosialidemokratian kanssa ja jonka kautta kaikki tähänastiset saavutukset on saatettu vaaranalaisiksi.

Onnettomuus saapui meille tälläkin kertaa idästä päin, kuten niin monasti ennen. Venäjällä oli vallankumouksen viime kautena hajaannustilassa olevan sotaväen avulla päässyt valtaan puolue, joka julisti eduskunnallisuuden ja kansanvallan vanhentuneeksi kannaksi ja ihannetilaksi sen, että heidän puolueensa — tahi niinkuin he itse ottamallaan oikeudella nimittävät työväenluokka — hallitsee väkivallalla ja rajoittamattomilla valtuuksilla ilman eduskuntaa ja vastoin kansan valtavan enemmistön tahtoa. Bolshevismi, niin kutsutaan tuota oppia Venäjällä, sai siellä jalansijaa alhaisella sivistyskannalla olevissa joukoissa, joilla verisen tsarismen sortokauden aikana ei ollut tilaisuutta oppia sosialidemokraattista toimintatapaa ja jotka siitä syystä olivat taipuvaisia väkivaltaisiin menettelytapoihin, joita niille uskoteltiin sosialidemokratiaksi. Tätä uutta oppia, joka tsaristisen mallin mukaan pistimillä hajoitti Venäjän perustavan kansalliskokouksen ja asevoimin piti itseään vallassa, ryhdyttiin Venäjältä käsin pakottaen levittämään myös Suomeen. Venäläinen sotaväki Suomessa ja pietarilaiset bolshevikit tyrkyttivät suomalaisille työläisille aseita ja pitivät puoluejohtoa alituisen painostuksen alaisena. Näin alkoi bolshevismi miellyttää sosialidemokraattisen puolueemme johtavissa asemissa olevia henkilöitä ja he alkoivat valmistella samansuuntaisen kaappauksen toimeenpanoa Suomessa kuin Lenin tovereineen oli toimeenpannut Venäjällä. Syrjäyt-

tämällä sosialidemokraattisen valistustyön ja halveksimalla sekä panettelemalla läntisten sivistysmaiden parlamenttarista sosialidemokratiaa he kuvasivat bolshevismin ruusunpunaisissa väreissä ja uskottelivat työväenluokan voivan köyhälistön diktatuurin avulla käden käänteessä toteuttaa sekä valtiolliset että yhteiskunnalliset pyrkimyksensä samoin kuin vapautua tuskallisesta elintarvepulasta. On niin ollen ymmärrettävää, että nälkiintyneet, vallankumousajan vaikutuksen alaiset työväen joukot uskoivat tuon kaiken todeksi. Se on sitä ymmärrettävämpää, kun näihin joukkoihin oli kaiken syksyä järjestelmällisesti juurrutettu sitä uskoa, että porvariston asestautumistoimenpiteet venäläisiä vastaan ja yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi olivat tähdätyt rauhalista työväenliikettä ja työväen voittamia saavutuksia vastaan. Seurauksena oli, että köyhälistön huonommat ainekset alkoivat venäläisten sotilasten kanssa aseet kourassa myöskin alhaalta päin ajaa noita aatteita voittoon, siten terrorisoiden puoluejärjestöt.

Tätä väkivaltapolitiikkaa ryhdyttiin sitten tammi-kuun lopulla toteuttamaan. Ja tähän ryhdyttiin siitä huolimatta, että sosialidemokraattinen puoluekokous, jolta aikaisemmin oli siihen lupaa kysytty, oli tarkoin määritellyt puolueen menettelytavan hallituskysymyksessä. Tämä puoluepäätos syrjäytettiin häikäilemättä, eikä kutsuttu koolle edes oman puolueen eduskuntaryhmää, jonka enemmistön tiedettiin olevan tätä tuhoisaa politiikkaa vastaan. Kysymyksessäoleva pieni ryhmä julisti ilman muuta omaavansa kaiken vallan täydellisyyden ja asetti omasta keskuudestaan diktatuurihallituksen. Se oli siis mitä räikeintä harvainvaltaa, parlamenttarisuuden täydellistä polkemista ja samalla puoluekokouksen päätösten

törkeää rikkomista. Sanalla sanoen se oli moninkertainen rikos työväenluokkaa vastaan.

Tämä diktatuurihallitus, joka oli noussut valtaan polkemalla maahan korkeimman valtiovallan omaavan, kansanvaltaisesti valitun eduskunnan, ja jota ei edes mikään puoluejärjestö, ei eduskuntaryhmä eikä puolueuuevosto ollut valinnut ja jolla ei puoluekokoukselta ollut mitään valtuuksia hankkeelleen, lupasi työväelle pikaisen aseellisen voiton venäläisten avulla, elintarvepuutteen poistamisen ja köyhälistön toiveiden nopean toteuttamisen, vieläpä suorastaan sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen. Mutta sen teot eivät vastanneet noita lupauksia. Voiton sijasta on tullut musertava tappio, elintarvekurjuus on yhä pahentunut ja taloudellinen elämä on joutunut täydelliseen sekasortoon. Eikä siinä kyllin. Heti diktatuurimiesten noustua valtaan alkoi tapahtua sadotain mitä pöyristyttävimpiä veritekoja, ei ainoastaan Kansanvaltuuskunnan sotajoukkojen käsiin joutuneitten aseellisten vastustajien tappoja, vaan myös aivan viattomain, aseettomain kansalaisten inhottavia salamurhia. Noiden murhatöiden tekijät eivät joutuneet rangaistukseen eikä edesvastuuseen, ja yhteiskuntaelämän kallein ehto, ihmisten hengen ja omaisuuden sekä yleisten kansalaisvapauksien turva ei ollut taattu vähimmässäkään määrässä. Omaisuutta ryöstettiin ja varoja kiristettiin vapauden ja hengen menettämisen uhalla. Kaikki tämä tapahtui vallankumouksen nimellä ja sen turvissa, vaikka nimitys vallankumous on liian kaunis ja ylväs käytettäväksi sellaisessa yhteydessä.

Kun tilannetta hallitsivat aseelliset joukot, eivät toisin ajattelevat ja parlamenttarista toimintaa harrastavat sosialidemokraatit saaneet tilaisuutta esittää eriävää kan-

taansa. Kiihoittavilla julistuksilla, valheellisilla tiedonannoilla, seisahduttamalla töitä sekä väkivaltaakin uhaten ja käyttäen saatiin täten yhä laajemmat kansankerrokset vedetyiksi mukaan tähän onnettomaan liikkeeseen. Venäjältä tuotu väkivalta-socialismi näytti täten kokonaan syrjäyttäneen sen länsimaisen kansanvaltaisuuden, jota työväenluokka Suomessa 20 vuoden ajan oli hellien ja huolien menestyksellä vaalinut.

Jo heti alussa näkivät ne, jotka, vaikka turhaan, olivat koettaneet estää tämän hirvittävän onnettomuuden tapahtumista, mihin oltiin menossa. Ryhdyttiin puuhaamaan välitystä taistelevien puolien välillä. Käännyttiin ruotsalaisten puoluetovereitten puoleen, jotka saapuivatkin tänne tarjoten välitystään. Heidän tarjouksensa kuitenkin torjuttiin eikä heille edes suostuttu mainitsemaan, millä ehdoilla Kansanvaltuuskunta olisi ollut taipuvainen lopettamaan kansalaissodan, minkä kautta puolueen maine Europan sosialidemokraattien silmissä olisi vielä ainakin jossakin määrin voitu pelastaa. — Samoin torjuttiin ylimielisesti oman sosialidemokraattisen puolueen jäsenten taholta tehdyt välitysehdotukset.

Diktatuuria suunniteltaessa oli halu sellaisen aikaansaamiseen vienyt puoluejohdon yhteen sen turmiollisimmista erehdyksistä. Se perusti laskelmansa venäläisen sotaväen apuun, jota se siitä syystä ei pontevasti ja jyrkästi vaatinut poistumaan itsenäisestä Suomesta, vaan antautui yhä enemmän näiden sotilasainesten vaikutuksen alaiseksi. Tämä sosialidemokratian kanssa jyrkästi ristiriidassa oleva vieraan valtakunnan sotavoimiin turvautuminen veti sen väärälle tielle, sai työväen luottamaan aseelliseen toimintaan ja lopuksi johti diktatuurirytyksen täydelliseen häviöön sekä juuri itsenäisyytensä

saavuttaneelle maallemme arveluttaviin seurauksiin. Myös porvaristo ryhtyi nimittäin käyttämään vieraan sotaväen apua, ja niinpä on isänmaanystävä surukseen saanut nähdä kahden vieraan valtakunnan sotaväkeä sotatoimissa Suomen rajojen sisällä.

Nyt alkaa tilinpäätös suomalaisten bolshevikien toiminnasta kaikessa kaameudessaan olla selvillä. Sen sijaan että työväenluokka vuosi takaperin oli tilaisuudessa eduskunnallisuuden kautta sanomaan painavan sanansa kaikissa asioissa, että sillä oli mahtavat sosialidemokraattiset järjestöt, että sillä oli enemmistö eduskunnassa ja hallituksessa ja omat miehensä usealla muullakin tärkeällä yhteiskunnan vartiopaikalla, on sen voima tällä hetkellä niin maahan lyöty, että sitä aikaisemmin olisi tuskin uskottu mahdolliseksi. Sen eduskuntaryhmä on hajautunut, hallituksen asettamisessa sillä ei ole mitään vaikutusvaltaa, sen järjestöt on ammuttu rikki, suuri osa sen toimihenkilöistä on joko kaatunut tai paennut ja sen voiman vertauskuva ja ylpeys, Helsingin työväentalo on raunioina. Tuhannet työläiset ovat joko kaatuneet tai menettäneet vapautensa, heidän vaimonsa ja lapsensa ovat syösty epätöivon ja turvattomuuden tilaan ja heidän kodeissaan toimitetaan ankaria kotitarkastuksia. Ja vieläpä uhkaa työväen kalleinta omaisuutta, kaikkia kansalaisoikeuksia ja saavutettuja yhteiskunnallisia uudistuslakeja tuho niiden kiihkoilijain taholta, joita porvariston keskuudessa voiton huumauksessa nyt nousee. Lisäksi edessä kamala työttömyys ja nälänhätä. Suomen työväenluokan raskain koettelemuksen hetki on lyönyt.

Tätä työväestön ahdistettua, sydäntä vihlovaa tilaa eivät ne, jotka sen ovat aiheuttaneet, ole näkemässä. Samaan aikaan, jolloin he uskottelivat joukoille aseman

olevan mitä parhaimman, valehtelivat kaikissa rintamilta tulleissa tiedonannoissaan ja salasivat saksalaisten lähestymisen, he itse livistivät tiehensä, mukanaan ryöstettyjä varoja ja elintarpeita. Ja vielä sen jälkeenkin, kun Helsingin työläiset yksikseen, ilman johtoa jätettyinä, aikoiivat ylivoimaisen vihollisen edessä laskea aseensa, he lähettivät yhden edustajansa tekemään pääkaupungin työväestöä kohtaan vielä viimeisen katalan petoksen, onnistuen valheellisilla tiedoilla suurista voitoista ja suurten apujoukkojen saapumisesta aikaansaamaan satojen työläisten ja työläisnaisten teurastuksen ja omaisuuden hävityksen.

Syy siihen, että nykyiseen onnettomuuteen on jouduttu, ei ole sosialidemokratian opeissa, sillä ne ovat puhtaata ja jalot ja johtavat varmasti työväenluokan vapautukseen, jos niitä ei seikkailupolitiikalla heitetä syrjään. Syy ei ole myöskään niiden laajojen työväenjoukkojen, jotka kaikkeen tähän onnettomuuteen on mukaan vedetty ja jotka sankarillisesti ovat panneet alttiiksi ja uhranneet henkensä ja kaikkensa. Syy on niiden, jotka asemaansa väärinkäyttäen ja venäläiseen apuun luottaen, ovat edesvastuuttomasti saattaneet harhaan sosialidemokraattisen työväenliikkeen maassamme.

Mutta raskaimpinakin aikoina täytyy työväenluokan katsoa rohkeasti tulevaisuutta kohti. Mitä suurempi onnettomuutemme on ollut, sitä päättävämmmin on käytävä uutta rakentamaan, entistä korjaamaan. Koska paennut ryhmä ei vieläkään näy ymmärtävän aseman vaatimuksia, vaan yhä edelleen valheellisilla tiedoilla ylläpitäen uskoa sodan lopulliseen voittoon kiihoittaa uusiin hyödyttömiin ponnistuksiin ja uhreihin, on joukkojen itsensä otettava päätösvalta käsiinsä.

Aseet on joka tapauksessa heti laskettava. Näin on tehtävä sekä niillä rintamilla, joissa taistelut vielä ovat käynnissä, että niilläkin paikkakunnilla, jotka jo ovat taistelunsa menettäneet, mutta joilla vielä yksityiset edesvastuuttomat henkilöt ryhtyvät järjestömään vastarintaan ja siten saattavat vaaranalaisiksi kaikkien rauhallisten asukkaiden hengen ja omaisuuden. Työväenluokan ja kansalaistemme verta on jo vuotanut liiaksi, uusia uhreja ei enää ole uhrattava eikä saatettava työväenluokkaa yhä vaikeampaan tilaan.

Nyt on mitä pikimmin palattava varhaisempiin taisteluasemiin. On saatava jälleen kootuksi järjestömme, jotka nyt ovat pirstotut, on saatava taas voimakkaaksi rauhallinen järjestötoimintamme, aloitettava uudelleen päämäärästä tietoinen parlamenttarinen työemme luokkataistelun pohjalla. Sen avulla voimme parhaiten hyödyttää työväenluokkaa ja sen vapautusta. Sen avulla voimme parhaiten taistella isänmaamme itsenäisyyden puolesta, estääksemme maotamme joutumasta vieraiden voimien vaikutusalueeksi, tulkootpa ne miltä suunnalta tahansa. Ja se on myöskin ainoa keino, millä voimme tehokkaasti vastustaa sitä taantumusta, joka nyt nostaa päätään ja uhkaa riistää meiltä omalla taistelullamme saavutetut kansalaisoikeudet sekä muut eduskunnalliset saavutuksemme.

Siis alas aseet kaikkialla ja palatkaamme länsimaisen sosialidemokratian taistelutapoihin, palatkaamme rakentavaan eduskunnalliseen työhön ja aseettomaan järjestötoimintaan.

Helsingissä huhtikuun 16 päivä 1918.

Artt. Aalto

S. Tehdas- ja Sekatyöväen
Liiton sihteeri.

Erl. Aarnio

toimittaja.

Julius Ailio

ent. senaattori.

Väinö Hakkila

lakit. kandidaatti.

*K. Heinonen*ent. sos.-dem. puoluerahaston-
hoitaja.*Lauri af Heurlin*Työväen Säästöpankin hallituk-
sen esimies.*Väinö Hupli*Kulutusosuuskuntien Keskus-
liiton sihteeri.*Rieti Itkonen*

Kuluttajain Lehden toimittaja.

J. V. Keto

Kuluttajain Lehden vastaava toimittaja.

V. Kiviniemi

kansanedustaja.

Matti Lonkainen

kansanedustaja.

*A. F. Lyly*maalari, Työväen Säästöpankin
hallituksen jäsen.*Matti Paasivuori*

kansanedustaja.

Armas Paasonen

kansanedustaja.

Eino Pekkala

Työväen Urheilulehden toimittaja.

*Paavo Raittinen*Suomen Osuustukkukaupan
johtaja.*Hannes Ryömä*Osuusliike Elannon hallintoneuvos-
ton puheenjohtaja.*Toivo Salmio*Kulutusosuuskuntien Keskuslii-
ton hallinnon puheenjohtaja.*A. Salo*

kansanedustaja.

K. V. Saxell

varastotyöntekijä.

Miina Sillanpää

ent. kansanedustaja.

Oskari Suutala

kansanedustaja, v. t. puoluesihtööri.

*Väinö Tanner*Osuusliike Elannon toimitusjohtaja,
ent. kansanedustaja.*J. Virtanen*

R.-y. Koiton varaesimies.

*Väinö Vuolijoki*Suomen Osuustukkukaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja,
ent. kansanedustaja.